



Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>



Indbydelseskrift

til

den offentlige Examen

i

Skiens lærde og Realskole

i Aaret 1865.



Indbydelseskrist

til

den offentlige Examen

i

Skiens lærde og Realskole

i Maret 1865.

1. Taciti Germania, oversat af Rektor Hammer.
 2. Skoleesterretninger for 18⁶⁴/₆₅ af Samme.
-

Stien 1865.

Trykt hos J. Melgaard.

C. Cornelii Taciti Germania

eller

Afhandling om Germaniens Beliggenhed, Skikke
og Folkeslag.

Cap. 1.

Germanien i sin Helhed adskilles fra Gallerne, Ræterne og Pannonierne ved Floderne Rhin og Donau, fra Sarmaterne og Dacerne ved gjensidig Frygt eller ved Bjerge. Resten omslynger Oceanet, der omfatter vidtudstrukte Udbugtninger og umaadelige Strækninger, efterat i senere Tider nogle Folkeslag og Konger ere blevne bekendte, som Krigen har aabnet Bekjendtskab med. Rhin, der udspringer paa de rættiske Alpers utilgjængelige og steile Top, blander sig, efter at have gjort en ringe Bøining imod Vest, med Nordhavet. Donau, der strømmer ned fra Bjerget Abnoba¹⁾ jævne og sagte opstigende Aas, berører flere Folk, indtil den gjennem sex Mundingar baner sig Wei ud i det pontiske²⁾ Hav; den syvende Munding taber sig i Sumpe.

¹⁾ Schwarzwald.

²⁾ Det sorte Hav.

Kap. 2.

Germanerne selv skulde jeg anse for Urindvaanere og slet ikke blandede ved Indvandringar og Gjæstebesøg af andre Folkeslag, baade fordi i gamle Dage de, der ønskede

at skifte Bopæle, ikke ankom tillands men paa Flaader, og fordi det umaadelige sjerne og saa at sige modsatte Hav sjelden besøges af Skibe fra vor Verdenskant. Hvem skulde fremdeles, ikke at tale om Faren af det oprørte og ubekjendte Hav, forlade Asien eller Afrika eller Italien og søge til Germanien, som er uden Ynde i sine Landstrækninger, raat af Klima, kummerligt i Opdyrkning og Udseende, naar det ikke er Ens Fædreland?

De prise i gamle Sange, som hos dem er det eneste Slags Tradition og Aarbøger, den af Jorden fødte Gud Tuisto og hans Søn Mannus som Folkets Ophav og Stiftere. Mannus tillægge de 3 Sønner, efter hvis Navne de ved Havet Nærmeste skulde kaldes Ingvævoner, de i Midten Boende Herminoner, de Dvrige Istævoner. Nogle paastaae med den Frihed, som naturligtvis Oldtiden tilstøder, at der var flere Sønner af Guden og flere Benævnelser paa Folket, Marser, Gambrivier, Svever, Bandalier, og at dette ere de ægte og gamle Navne. Benævnelsen Germanien var derimod ny og tilkommen i senere Tider, efterfom de, der efter først at have overskredet Rhin fordrevne Gallerne, ligesom de nu kaldes Tugrer, dengang skulde være blevne kaldte Germaner. Saaledes havde det, der var Benævnelsen paa et Folkeslag ikke paa det hele Folket, lidt efter lidt vundet Udbredelse, saaledes at de samtlige først af Seierherren¹⁾ for at udbrede Frygt, senere ogsaa af sig selv med det forefundne Navn bleve kaldte Germaner.

¹⁾ d. e. de feirrige Tugrer, som fortrængte Gallerne og da kaldtes Germaner.

Kap. 3.

Man fortæller, at ogsaa Hercules har været hos dem, og de besynge ham som den første af alle Helte, naar de

skulle gaa i Kamp. Ogsaa have de disse Sange, ved hvis Foredrag, som de kalde Bardit, de opflamme Modet og tolke Udfaldet af den forestaaende Kamp af selve Sangen. Thi de indjage Skræk eller føle Skræk alt eftersom Slag-rækken har istemt, og det synes ikke saameget at være Ord som Heltemodets Harmonier. Der stræbes fornemmelig efter en skurrende Lyd og et dæmpet Gny, derved at Skjoldene holdes hen imod Munden, for at Lyden skal soulme frem desto fyldigere og vægtigere ved at prelle tilbage.

Men ogsaa Ulykses, mene Nogle, er paa sin lange og eventyrlige Omflakken drevet hen til Havet her og har betraadt Germaniens Lande, ligesom Usciburgium, som beliggende paa Rhinens Bred endnu den Dag idag beboes, skal være bleven anlagt og benævnt af ham; ja endog et Alter, indviet til Ulykses, med Tilføielse af hans Fader Laertes's Navn, skal engang være fundet paa samme Sted, og nogle Mindesmærker og Gravhøie, forsynede med græske Indskrifter, endnu existere paa Grændsefjellet imellem Germanien og Rætien. Dette har jeg hverken ifinde at styrke ved Beviser eller at gjendrive. Enhver faar efter sit eget Sind nægte eller tilkjende det Troværdighed.

Kap. 4.

Selv tiltræder jeg deres Mening, som antage, at Germaniens Folk, ikke udartede ved nogen Egteskabsforbindelser med andre Nationer, have bestaaet som et eget, ublandet og kun sig selv ligt Stamfolk. Derfor er ogsaa deres Ydre, trods det saa store Folketal, det samme hos Alle: fyrige blaa Dine, rødligt Haar, svære Legemer og kun stærke til Fremstormen. I Anstrængelse og Arbejder have de ikke den samme Udholdenhed; og allermindst have de vænnet sig til

at taale Tørst og Hede, derimod nok Kulde og Sult paa Grund af Klimatet og Jordbunden.

Kap. 5.

Skjønt Landet er temmelig forskjelligt af Udseende, er det dog i det Hele enten overvoret med Skove eller vanheldet ved Sumpe, fugtigere henimod Gallien, mere stormfuldt henimod Rætien og Pannonien, frugtbart til Kornsæd, istand til at bære Frugttræer, rigt paa Smaakvæg, men som fordetmeste er uanseligt. Ikke engang Storkvæget har sin sædvanlige Anseelse eller Vandens Pryd. De sætte Pris paa et stort Antal, og dette er deres eneste og fjæreste Rigdom. Om Guderne i Naade eller i Brede have have nægtet dem Sølv og Guld, er jeg i Tvivl. Dog tør jeg ikke paastaa, at ingen Aare i Germanien frembringer Sølv eller Guld; thi hvo har ransaget dem? Besiddelsen og Brugen deraf tiltrækker dem ikke i lige Grad. Man kan hos dem se, at Sølvkar, der ere skjænkede deres Gesandter og Høvdinger til Foræring, ere i den samme ringe Pris, som de, der formes af Ler, omendskjønt de Nærmestboende for Brugen i Handel holde Guld og Sølv i Pris og anerkjende og foretrække visse Myntsorter af vore Penge; de længere inde Boende holde sig paa den simple og ældre Naade til Vareomtustning. De antage gammel og længe kjendt Mynt, Serrater og Bigater¹⁾. Ogsaa søge de heller Sølv end Guld, ikke af nogen Forkjærlighed, men fordi det større Antal Sølvpenge er lettere at benytte for dem, som kjøbe simple Ting af en ringe Værdi.

¹⁾ Romerske Sølvdenarer fra den republikanske Tid, hine med takket Rand, disse med en Gubdom i tospændt Bogen paa Aversen, forskjellige fra de lettere Denarer fra Neros Tid. (Hültsch Metrologie S. 215—16).

Kap. 6.

Heller ikke Tern er tilstede i Overslod, saaledes som man slutter af Baabnens Beskaffenhed. Kun Enkelte bruge Sværde eller større Landser. Spyd eller med deres egen Bencævnelse Framer bære de med en smal og kort Ternspids, men saa skarp og haandterlig til Brug, at de med det samme Baaben, eftersom Omstændighederne kræve, kjæmpe enten i Haandgemæng eller paa Frastand. Og hvad Rytteren angaar, nøier han sig med Skjold og Frame; Fodfolket udsender ogsaa Slynngstene, hver Enkelt flere, og slynger dem derhos umaadelig langt, nøgne¹⁾ eller let bedækkede med en Stridskjortel. Ingen Prunk i Krigsdragten; kun Skjoldene udmale de med de mest udsøgte Farver. Saa have Brystpanser, knapt En eller To Hjelm eller Stormhue. Hestene udmærke sig ikke ved Skjønhed, ikke ved Hurtighed, men de dresseres heller ikke til at gjøre Volter paa vor Vis; de styre Hestene ligefrem eller med en eneste Bøining til Høire, idet Skaren holdes saaledes sluttet, at Ingen bliver bagud. I Almindelighed taget er Hovedstyrken hos Fodfolket, og derfor kjæmpe de blandede sammen, idet de Fodfolks Hurtighed afpasses og svarer til Rytterkampen, som de udvælge af det samtlige Krigsmandskab og opstille foran Slagordenen. Ogsaa Antallet af disse er bestemt; de udgjøre et hundrede fra hvert Distrikt, og netop det Navn have de blandt sine Landsmænd, og hvad der oprindelig var et Tal, er nu et Hødersnavn. Slagordenen opstilles kilevis. At trække sig tilbage, naar man blot atter trænger frem, ansee de mere for Klogskab end for Frygt. Fine Lig bringe de bort ogsaa i tvivlsomme Slag. At lade sit Skjold tilbage er en overordentlig Skam, og den Skambedækkede har ikke Lov til enten at bivaane Dffringer eller møde frem i Folkeforsamlinger, og

derfor have Mange, der kom levende fra Krigen, endt sit Banrygte ved Strikken.

1) nemlig om Dvertroppen.

Kap. 7.

Konger vælge de efter fornem¹ Herkomst, Anførere efter Tapperhed. Kongerne have ikke uindskrænket og vilkaarlig Magt, og Anførerne styre snarere ved sit Exempel end ved Commandoord, naar de ere raske, naar de udmærke sig, naar de vise sig foran Slagordenen, idet de vække Beundring. Men hverken at henrette eller at fængsle, ja ikke engang at slaa, er Andre tilladt end Præsterne, ikke som til Straf eller paa Anførerens Bud, men ligesom efter Befaling af den Gud, som de tro er med de Kjæmpende, og de bære derfor Billeder og visse Tegn, nedtagne fra de hellige Lunde, med sig i Slaget. Og hvad der er en fortrinlig Opmuntring til Tapperhed, ikke Hændelsen eller en tilfældig Sammenflokning danner en Escadron eller Rilefylking, men Familier og Slægtskaber. Ogsaa have de sine Dyrebare ganske i Nærheden, hvorfra Kvindernes Hyl, hvorfra de smaa Børns Skrig er at høre; disse ere Enhvers helligste Bidner, disse hans bedste Lovtalere. Til sine Mødre og Ægtefæller bringe de sine Saar, og disse ere ikke bange for at tælle eller undersøge Saarene; de bringe ogsaa Spiser og Opmuntringer til dem under Kampen.

Kap. 8.

Der berettes, at enkelte Slaglinier, som allerede vare bragte til at vige og vaklede, ere bragte i Orden igjen af Kvinderne ved deres standhaftige Bønner, ved Fremholden

af deres Bryster og ved Henvisning til det nære Fangenskab, som de frygte med langt større Omsindlighed for deres Kvinders Skyld, saa at de Stater føle en stærkere Forpligtelse, som det paalægges blandt Gidsler ogsaa at stille fornemme unge Piger. Sa de tro endog, at der er noget Helligt og Profetisk hos dem, og hverken forsmaa de deres Raad eller ere ligegyldige for deres Svar. Vi have under den forgubede Vespasian seet Beleda,¹⁾ der hos Mangfoldige længe blev betragtet som en Guddom. Men ogsaa tidligere tilbade de Albruna²⁾ og flere andre, ikke af Smiger og heller ikke som om de gjorde Gudinder af dem.

¹⁾ En bructerisk Jomfru, der spillede en stor Rolle ved Batavernes Opstand under Civilis. (Hist. IV, 61. 65).

²⁾ Forresten ubekjendt.

Kap. 9.

Blandt Guderne dyrke de mest Mercurius,¹⁾ hvem de paa visse Dage anse sig forpligtede til at bringe ogsaa Menneskeofre. Herkules og Mars forsone de ved tilladte Dyreofre. Endel af Sveverne ofre ogsaa til Isis. Hvorfra denne fremmede Gudsdyrkelse har sin Anledning og Oprindelse, har jeg ikke tilstrækkelig Kundskab om, uden forsaavidt Billedet selv, der har Form som en Liburnerchaluppe, viser, at den er indført tilføs. Forøvrigt anse de det ikke stemmende med de himmelske Magters Høihed hverken at indeslutte Guderne inden Bægge eller at fremstille dem i nogensomhelst Skikkelse af et Menneskeaa syn. Lunde og Skovholter indvie de til Helligdomme og med Guders Navne benævne de hint hemmelighedsfulde Bæsen, som de skue alene i deres Urefrygt.

¹⁾ Germanernes Guder nævnes her og i det Følgende med romerske Navne efter romersk Opfattelse (Kap. 43).

Kap. 10.

Varsler og Lodkastning iagttage de saa ibrigt som Nogen. Fremgangsmaaden ved Lodkastning er simpel. En Gren, affaaet af et Frugttræ, opstjære de i Smaakviste og strø disse, adskilte ved visse Mærker, paa Lykke og Fromme som det kan træffe sig over et hvidt Lagen. Derpaa forretter ved offentlige Raadspørgsler den offentlige Præst, men ved private selve Husfaderen en Bøn til Guderne og med Blikket vendt til Himlen tager han tre Gange Kviste op, een hver Gang, og udtyder dem derpaa efter det iforveien paatrykte Mærke. Ere de imod, saa sker ingen Henvendelse til Guderne om den samme Sag paa samme Dag; ere de tilstedende, saa kræves endnu Bekræftelse ved Varsler. Og den Ting er ogsaa her kjendt, at spørge Fuglenes Skrig og Flugt tilraads; eget for Folket er det derimod ogsaa at prøve Forudsigelser og Varsler af Heste. Der underholdes i de samme Holter og Lunde paa offentlig Bekostning hvide og ved intet jordisk Arbeide fornedrede Heste; disse blive spændte for en indviet Vogn og ledsages derpaa af Præsten samt Kongen eller Folkets Høvding, som iagttage deres Brinsken og Enøsten. Intet Varsel nyder større Biltro, ikke alene hos Almuen, men ogsaa hos de Fornemme, hos Præsterne; thi disse anse sig selv kun for Guderne's Tjenere, men hine for deres Fortrolige. Der gives ogsaa en anden Jagttagelse af Varsler, hvorefter de undersøge Udfaldet af farlige Krige. En paa en eller anden Maade opsnappet Fange hørende til det Folk, med hvilket man har Krig, stille de sammen til Kamp med En, der er udvalgt blandt deres egne Landsmænd, hver med sine nationale Vaaben. Dennes eller hins Seier optages da som en foreløbig Afgjørelse.

Kap. 11.

Om mindre vigtige Ting raadslaa Høvdingerne, om de mere vigtige Alle, dog saaledes, at ogsaa det, hvis Afgjørelse tilkommer Almuen, drøftes hos Høvdingerne. De samle sig, naar ikke noget Tilfældigt og Uventet indtræffer, paa visse Dage, nemlig ved Nymaane eller Fuldmaane; thi dette anse de for den mest heldvarslende Begyndelse til Forhandlingerne. Ogsaa regne de ikke efter Tallet af Dage, som vi, men efter Nætter; herefter beramme de, herefter gjøre de Uftale: Natten synes at gaa i Spidsen for Dagen. Dette er en Mislighed som Følge af Friheden, at de ikke komme sammen paa een Gang eller som efter Befaling, men baade to og tre Dage spildes ved Nølen medens de samle sig. Naar Sværmen finder for godt, tage de Plads bevæbnede. Stilhed paabydes ved Præsterne, som da ogsaa have Ewangēret. Derpaa faar Kongen eller en Høvding Ordet alt efter hans Alder, eller Adels, eller Krigerhæder, eller Talefærdighed, mere med Auctoritet til at raade end med Myndighed til at befale. Mishager Foredraget, forkaste de det ved Mumlen; vinder det derimod Bifald, slaa de Fragmenterne sammen; det mest ærefulde Slags Bifald er at rose ved Raabengny.

Kap. 12.

I Folkeforsamlingen er det ogsaa tilladt at reise Klage og anlægge Livs- og Belfærdssag. Der er Forskjel i Straffene efter Forseelsen. Forrædere og Dverløbere hænge de i Træerne; Feige og Ukrigerste og unaturlige Bellystlinge sænke de ned i Dynd og Sump med en Træsletning kastet derover. Forskjellen i Henrettelsen peger hen paa den Betragtning, at Forbrydelser bør stilles tilskue, naar de straffes, Skjændselsgjerninger skjules. Men ogsaa for rin-

gere Forseelser er der en forholdsmæssig Straf. De Overbeviste lægges i en Bod af et Antal Heste og Faar. Endel af Bodden udredes til Kongen eller det Offentlige, Endel til den Fornærmede selv eller hans Slægtninge. I de samme Forsamlinger udvælges ogsaa Høvdinger, som skifte Ret i Distrikterne og Landsbhyerne. Hver har 100 Bisiddere af Almuen for paa samme Tid at give dem Raad og Vægt.

Kap. 13.

Men de forhandle Intet hverken offentlig eller privat uden at være rustede. Men at anlægge Rustning er efter Skik ikke tilladt Nogen førend Samfundet har godkjendt ham som vaabendygtig. Da udstyres i selve Folkeforsamlingen enten en af Høvdingerne eller Faderen eller de Nærbeslægtede den unge Mand med Skjold og Frame. Dette er deres Anlæggelse af Toga, dette den første Ungdomsudmærkelse; før dette betragtes de som et Lem af Huset, men herefter af Staten. Høi Adel eller Fædres store Fortjenester skaffe ogsaa ganske unge Mennesker Anerkjendelse af en Høvding; de samles i Flok med Andre, som ere ældre og allerede forlængst godkjendte, og det er ikke nogen Skam at sees iblandt Følget. Ia Følget selv har endog sine Rangtrin efter den Høvdings Bestemmelse, som de følge, og stor er Væddesfriden baade imellem Følgesvendene, om hvem der skal have den første Plads hos sin Høvding, og imellem Høvdingerne, om hvem der har det talrigste og fjækkeste Følge. Dette giver Anseelse, dette Magt: stedsom at være omgivet af en stor Skare udvalgte unge Mænd er en Ære i Freden, et Værn i Krigen. Og ikke blot hos Enhvers eget Folk, men ogsaa hos Nabostaterne giver det Navn og Glands, naar han udmærker sig ved sit Følges Talrighed

og Tapperhed; thi de søges ved Gesandtskaber og bæres med Gaver, og meget ofte gjøre de ved deres blotte Rygte Ende paa Krige.

Kap. 14.

Er man kommen i Slag, er det skammeligt for Høvdingen at blive overgaaet i Tapperhed, skammeligt for Følget ikke at ligne Høvdingen i Tapperhed. Men fremfor Alt er det vanærende for hele Livet og beskæmmende at vende tilbage fra et Slag overlevende sin Høvding. At forsvare og beskytte ham, at ofre sine egne tapre Gjerninger til hans Berømmelse er den første Tjenesteplicht. Høvdingerne kjæmpe for Seiren, Følget for Høvdingen. Dersom den Stat, hvor de høre hjemme, sløves i langvarig Fred og Ro, søge de fleste af de fornemme Unglinge paa egen Haand hen til de Folkelag, som da føre en eller anden Krig, fordi baade Ro er Folket ukjær og fordi de lettere vinde Berømmelse under Farer, og et stort Følge vil man desuden kun ved Vold og Krig kunne underholde. De kræve nemlig af sin Høvding's Gæmildhed hin Stridshæft, hin bloddryppende og feirrige Frøme. Thi Gjestebude og omend simple saa dog rigelige Anretninger gaa for Sold; Midlerne til Gæmildhed vindes gjennem Krig og Rov. Heller ikke vil man saa let overtale dem til at pløie Jorden eller vente paa Aarets Udbytte som at udæfte en Fiende og hente sig Saar. Ja det synes dem endog Dorskhed og Uvirksohmhed at erhverve ved Svæd hvad man kan vinde ved sit Blod.

Kap. 15.

Naar de ikke drage i Krig, tilbringe de Tiden ikke saa meget med Sagt, men mere i Uvirksohmhed, hengivende

fig til Søvn og Uden, idet netop de Tapreste og Krigsdygtigste Intet tage sig for; medens Omsorgen for Hus og Hjem og Mark er overladt Kvinderne og de Gamle og netop de Svageste i Familien, bestille de selv Intet, en forunderlig Modsigelse i deres Natur, da de samme Mennesker saaledes elske Uvirksomhed og hade No. Det er Skik i Staterne frivillig og Mand for Mand at yde Høvdingerne Bidrag af Kvæg og Markfrugter, hvilket modtaget som en Gæsegave ogsaa afhjælper deres Fornødenheder. De sætte fornemmelig Pris paa Gaver fra Nabo-folkene, hvilke sendes ikke alene af Enkelte, men ogsaa af det hele Folk, udvalgte Heste, svære Rustninger, Hestesmykker og Halskjæder. Nu have vi ogsaa lært dem at tage imod Penge.

Kap. 16.

At Germanernes Folk ikke bo i nogen Byer, er noksom bekjendt, ja at de ikke engang taale ved Siden af hinanden byggede Bopæle. De bo adskilte og adspredte, alt efter som en Kilde, en Slette, et Skovholt har vundet deres Behag. Landsbyer anlægge de ikke paa vor Vis med forbundne og sammenhængende Bygninger; hver omgiver sit Hus med en aaben Tomt, enten for at forebygge Ildsaaader eller af Ukyndighed i i Byggeri. Ikke engang Brudsten eller Tagsten er i Brug hos dem; de benytte til Alt raat Tømmer uden smukt og fornøieligt Udseende. Visse Steder overstrøge de temmelig omhyggelig med en Jord saa ren og blank, at den ser ud som Maling og Farvetræk. De pleie ogsaa at grave Guler under Jorden, og belægge dem ovenpaa med et tykt Lag Møg, som Tilflugtssted mod Vinteren og Gjemmested for Markfrugter, fordi de ved saadanne Rum formilde Kuldens Strængthed,

og naar en Fiende engang kommer, saa plyndrer han det, der ligger aabent, men det Skjulte eller Nedgravede er enten ubekjendt eller undgaar ham netop af den Grund, at det maa søges.

Kap. 17.

Alles Dragt er en Kittel, sammenheftet med en Spænde eller i Mangel deraf med en Torn; forøvrigt ubedækkede tilbringe de hele Dage ved Urnen og Ilden. De mest Velhavende udmærke sig ved en Klædning, der ikke er vid ligesom Sarmaternes og Parthernes, men snæver og sluttende sig til hvert enkelt Lem. De bære ogsaa Dyrestind, de ved Flodbredden nærmest Boende uden Balg, de fjernere Boende med mere omhyggeligt Balg, saasom disse ikke saa nogen Pynt gjennem Handel. De gjøre Balg blandt Dyrene og anbringe hist og her paa de aftrukne Pelse Skindslekke af Sødyr, som det fjernere Ocean og ubekjendte Hav frembringer. Kvinderne have heller ikke anden Dragt end Mændene, uden forsaavidt de ofte indhulle sig i Linnedkjortler og udsmykke disse med Purpurbesætning og ikke forlænge den søre Del af Klædningen til Wrmer, idet de ere ubedækkede om Armene og Skuldrene. Men ogsaa den nærmeste Del af Brystet er bar.

Kap. 18.

Alligevel ere Egteskaberne strænge der, og neppe nogen Side i deres Sæder vil man finde prisværdigere. Thi de ere næsten de eneste Barbarer, som lade sig nøie hver med een Kone, med Undtagelse af ganske Faa, der ikke af Belyst men formedelt deres fornemme Stand faa mangfoldige Egteskabstilbud. Medgift bringer ikke Konen til Manden, men Manden til Konen. Forældre og Slægt-

ninge ere tilstede og godkjende Gaverne, Gaver, der ikke ere beregnede paa Kvindens Lyst eller paa at den nygifte Kone skal pynte sig dermed, men bestaa i Drne og en opbidstet Hest og Skjold med Frame og Sværd. Paa disse Gaver erholdes Hustruen, og selv bringer hun til Gjengjæld Manden Noget til Bevæbning. Dette anse de for det fasteste Baand, dette for den hemmelighedsfulde Indvielse, dette for Ægteskabets Guder. For at ikke Kvinden skal tro sig fritaget for Tanken om mandig Daad og at staa udenfor Krigens Farer, saa paaminde hun allerede ved Indvielsen af det begyndende Ægteskab om, at hun indtræder som Deltagerinde i Arbejder og Farer, bestemt til at lide og vove det Samme i Fred, det Samme i Krig. Dette forkynde de sammenspændte Drne, dette den færdige Hest, dette de skjænkede Baaben: med den Tanke maa hun leve, med den maa hun dø; hun modtager det for at overlevere det ukrænket og i Ære til sine Børn, for at Sønnekønerne atter kunne modtage det og igjen overlevere det til hendes Sønnebørn.

Kap. 19.

Saaledes leve de i omhegnet Kydsfhed, ikke fordærvede ved nogen forsørende Skuespil, ikke ved nogen opbidsende Gjæstebude. Hemmelig Brevverling ere Mænd og Kvinder lige ubekjendte med. Meget sjeldne ere Tilfælde med Ægteskabsbrud, for et saa talrigt Folkesæd at være, og Straffen derfor er øieblikkelig og overladt Ægtemændene. Med afklippet Haar, aflædt, i Slægtningernes Dørvær jages hun af Manden ud af Huset og drives under Pidskeslag gennem hele Landsbyen. Thi den til Pris givne Kydsfhed finder ingen Naade; ikke ved Skjønhed, ikke ved Ungdom, ikke ved Rigdom vil hun vinde en Mand. Thi

Ingen ler der af Lasten, og det kaldes ikke Tidens Mode at forføre og lade sig forføre. Endnu bedre have de Folk det, hos hvilke kun Tomfruer ægte en Mand og hvor Husstruens Haab og Løfte afflattes engang for alle. Saaledes saa de een Ægtemand ligesom eet Legeme og eet Liv, for at ikke nogen Tanke skal gaa videre, ikke noget Ænske vare længere, for at de ikke skulle elske saa at sige Manden, men saa at sige Ægtefæbet. At begrænse Børnenes Antal eller at dræbe nogen af de senere fødte ansees for en Skjændselsgjerning, og mere betyde der gode Sæder end andetsteds gode Love.

Kap. 20.

I ethvert Hus vore de nøgne og smudsige op til disse Lemmer, til disse Legemer, som vi studsende betragte. Hver næres af sin Moder ved hendes eget Bryst, og de overgives ikke til Tjenestepiger eller Ammer. Herre og Træl vil man ikke kunne adskille ved nogen Forfinelse i Opdragelsen; de leve iblandt det samme Kvæg, paa den samme Jord, indtil Alderen adskiller de Fribaarne og Tapperheden skaffer dem Anerkjendelse. Sent kommer Unglingernes Elskovsdrift, og derfor er deres Manddomskraft usvækket. Heller ikke Tomfruerne forhastes; de have den samme Ungdomskraft, en lignende høi Vert; jævnlige og stærke gifte de sig, og om Forældrenes Styrke vidne Børnene. Søstersønner nyde samme Ære hos Morbroderen som hos Faderen. Mange anse dette Blodsforvandtskab for helligere og inderligere, og ved Modtagelse af Gidsler gjøre de heller Fordring paa dem, i den Tanke, at de baade forpligte Giverens Sind stærkere og Familien i en videre Udstrækning. Til Arvinger og Efterfølgere har dog hver sine egne Børn, og Testament bruges ikke. Er der

ikke Børn, saa ere de nærmeste Trin til at tage Arv Brødre, Farbrødre, Morbrødre. Jo flere Beslægtede, jo større Antallet af Besvogrede, desto mere indflydelsesrig er Ens Alderdom, og Børnløshed har ingen Belønning.

Kap. 21.

Fiendskaber, det være sig en Faders eller en Slægtning, ligesaavel som hans Benskabsforbindelser er det Pligt at overtage. De vedvare dog ikke uforsonlige; thi selv Manddrab affones med et vist Antal af stort og smaat Kvæg, og hele Familien tager imod Fyldestgjørelsen til Gavn for det Almindelige, fordi Fiendskaber ere farligere ved Siden af Friheden.

Intet andet Folk offerer mere rundhaandet til Samliv og Gjæstebesøg. At afvise et Menneske, hvem det nu er, fra sit Hus, ansees for Synd; Enhver modtager ham efter Evne med vel tilberedte Spiser. Naar Maden er gaaet med, anviser den, som nys var Bært, et andet Gjæstebesøg og følger med; uindbudne gaa de til det næste Huus. Og det gjør Intet til Sagen; de modtages med lige Forekommenhed. Paa Bekjendte og Ubekjendte gjør Ingen Forskiel, hvad Gjæsteretten angaar. At tilstaa den Bortdragende hvad han forlanger, hører til Skik, og den samme Ugenert-hed vises i at forlange til Gjengjeld. De sætte Pris paa Foræringer, men hverken sætte de de skjænke paa Regning eller føle sig forpligtede ved de modtagne. Levemaaden imellem Gjæst og Bært er venstkabelig.

Kap. 22.

Strax ovenpaa Sønnen, som de meget ofte udstrække til ud paa Dagen, tage de Bad, oftest varmt, da Vinteren indtager en meget betydelig Tid hos dem. Efter Badet

spise de; hver Enkelt har sin særskilte Plads og hver sit eget Bord. Derpaa gaae de til Forretninger og ligesaa ofte til Lag bevæbnede. At fortsætte Dag og Nat uafbrudt at drikke er ikke beskæmmende for Nogen. De, som naturligt imellem Berusede, hyppige Tvistigheder endes sjelden med Klammerier, men hyppigere med Drab og Saar. Men ogsaa om at forsone Uvenner med hinanden og at slutte Ægteffabssforbindelser og at antage Høvdinger, endelig om Fred og Krig raadslaa de meget ofte i Lag, i den Tanke, at Sindet ikke til nogen Tid enten mere aabner sig for oprigtige Tanker eller begejstres for store. Ikke forslagent eller listigt aabenbarer Folket endnu Hjertets Hemmeligheder i tvangfri Munterhed; derfor fremtræder Alles Tanke utilfløret og blottet. Næste Dag gjentages Behandlingen, og begge Tider har sit fuldtberettigede Hensyn. De raadslaa paa en Tid, da de ikke forstaa at hylke, de beslutte paa en Tid, da de ikke kunne fare vild.

Kap. 23.

Til Drik tjener et Bryg af Byg eller Hvede, som ved Gjæring har faaet en vis Lighed med Wiin; de ved Flodbredden nærmest Boende tilhandle sig ogsaa Wiin. Retterne ere simple: vildtvorende Frugter, et friskt Stykke Biltot eller tyk Melk. Uden Tilberedelser, uden Vækrerier stille de Hungeren. Ligeoverfor Tørsten vise de ikke det samme Maadehold. Dersom man vil imødekomme deres Drifkelyst ved at skaffe dem saameget som de ønske, ville de ligesaa let blive overvundne ved deres Udsvævelser som ved Baabenmagt.

Kap. 24.

Der findes kun een Art Skuespil og dertil det samme ved enhver Sammenkomst. Nøgne Ynglinger, for hvem

dette er en Leg, kaste sig springende ind imellem Sværde og truende Framer. Dvølsen har tilveiebragt Færdighed, Færdigheden Anstand; dog skeer det ikke for Gevinst eller Betaling. Tilskuernes Fornøielse er Lønningen for den noksaa dristige Dvergivenhed. Brætspil drive de — hvilket man kan finde underligt — ædrue som en alvorlig Ting med saadan tankeløs Letfindighed for Gevinst eller Tab, at de, naar Alt er tabt, sætte deres Frihed og Person paa det yderste og sidste Kast. Den Dvervundne gaar frivillig i Trældom; skjønt yngre, skjønt stærkere lader han sig binde og byde tilfals. Saavidt gaar i en slet Sag Haardnakket- heden, selv kalde de det Drdholdenhed. Trælle af denne Art afhænde de, for at fri ogsaa sig selv fra Skammen over Seiren.

Kap. 25.

De øvrige Trælle benytte de ikke paa vor Rik med Forretningerne fordelte paa Lyendet. Hver styrer sin egen Plads, sit eget Hjem. Eieren paalægger ham ligesom en Forpagter at yde et Quantum Korn eller Kvæg eller Tøi, og kun forsaavidt er Trællen tjenesteplichtig; de øvrige Forretninger i Huset udføre Herrens Hustru og Børn. At ydste Trælle og tugte dem ved Fængsling og Dvangsarbejde er sjeldent; ofte dræbe de dem, ikke som Følge af streng Tugt, men i Hidsigthed og Brede paa samme Maade som en Uven, dog med den Forskjel at det ikke bliver straffet. Frigivne staa ikke meget over Trælle, sjelden af nogen Betydning i Huset, aldrig i Staten, kun med Undtagelse af de Folkslag, som beherskes af Konger; thi hos dem hæve de sig baade over de Fribaarne og over de Udelige. Hos de Dvrige er de Frigivnes ringere Stilling et Bevis paa Friheden.

Kap. 26.

At drive Pængelaans-Forretninger og at tage Renter er ukjendt, og derfor overholdes dette nøiagtigere, end om det var forbudt. Jorden tages efter Dyrkernes Antal i Besiddelse af Alle under Et til Skiftning, og de dele den derpaa imellem sig efter Rangen. De vidtstrakte Marker gjør det let at dele. Møieland skifte de aarvis og dertil er overflødigt Land. Thi de kappes ikke ved Flid med Jordens Frugtbarhed og Bidde for at anlægge Frugthaver, indgjærde Engeland og vande Kjøkkenhaver; kun Korn affordres Jorden. Derfor inddele de ogsaa Aaret selv ikke i saa mange Dele (som vi); Vinter og Vaar og Sommer forstaaes og have Navne, Høstens Navn saavel som dens Goder kjendes ikke.

Kap. 27.

Bed Begravelse ingen forfængelig Pragt, kun det iagttage de, at anseede Mænds Lig brændes ved bestemte Træsorter. Paa Baalet lægge de hverken Klæder eller vellugtende Sager, hver faar sine Vaaben, Enkelte ogsaa sin Hest med paa Baalet. Grønsvær danner Gravhøien. Høie og og møisommelig opreiste Gravmælers Pragt forsmaa de som betyngende for de Afdøde. Klager og Taarer opgive de snart, Sorg og Bedrøvelse sent. Kvinder anstaa det at sørge, Mænd at ihukomme.

Dette er hvad vi i Almindelighed have bragt i Erfaring om samtlige Germaners Oprindelse og Sæder. Nu vil jeg fremstille de enkelte Folkeslags Indretninger og Skikke, forsaavidt de ere afvigende, og hvilke Folkeslag der ere udvandrede fra Germanien til Gallien.

Kap. 28.

At Gallernes Magt engang har været stærkere (end Germanernes), beretter den paalideligste Hjemmelsmand, den forgudede Julius,¹⁾ og derfor er det ogsaa troligt, at Galler ere gaaede over til Germanien. Thi hvor lidet hindrede Floden et Folkeslag, eftersom det var kommet til Magt, fra at besætte og tilbytte sig Bopæle, der endnu laa aabne for Alle og ikke vare delte i nogen mægtige Riger. Derfor besatte Helvetier Landet imellem den hercyniske Skov og Floderne Rhin og Main, Boier Landet længere bort, begge galliske Folkeslag. Endnu eksisterer Navnet Boihemum (Böhmen) og betegner Landets gamle Historie, om end Beboerne have skiftet. Men om Aravisferne ere indvandrede i Pannonien fra Dserne²⁾ som et germanisk Folk, eller Dserne fra Aravisferne ind i Germanien, er, skjønt de endnu benytte samme Sprog, Institutioner og Sæder, uvist, fordi engang med lige Armod og Frihed Fordelene og Manglerne paa begge Sider vare de samme. Trevirerne³⁾ og Nervierne⁴⁾ ere ovenikjøbet forsængelige med Hensyn til Paastanden paa germanisk Oprindelse, som om de ved denne Blodets Adel adskilte sig fra Slægtskab med de feige Galler. Paa selve Rhinbredden bo Folkeslag, der utvivlsomt ere germaniske, Wangioner, Triboker, Nemeter.⁵⁾ Ikke engang Ubierne,⁶⁾ skjønt de have gjort sig fortjente til at være en romersk Koloni og heller lade sig kalde efter sin Stifterindes Navn Agrippinensere,⁷⁾ rødme over deres Oprindelse, de, som i gamle Dage gif over og paa Grund af deres prøvede Trofskab bleve bosatte paa selve Rhinbredden, for at tjene til Bærn, ikke for at staa under Opsigt.

¹⁾ d. e. Julius Cæsar (de. b. Gal. VI, 24).

- 2) Den Uvisshed, som Tacitus her ytrer om Dsernes Herkomst, tilbagesendes i Kap. 43, hvor de udtrykkelig paa Grund af Sproget betegnes som Pannoniere.
- 3) Ved Mosel, omkring Trier.
- 4) I Hennegau og Namur imellem Maas og Schelde.
- 5) Disse tre Folk boede paa venstre Rhinbred, omkring Worms, Straßburg og Speyer.
- 6) Omkring Köln.
- 7) Efter Agrippina, Claudius's Gemalinde, Aar 51 e. Chr. (Ann. XII, 27).

Kap. 29.

Bataverne, som blandt alle disse Folkeslag ere de Første i Tapperhed, bebo kun en ringe Strækning af Flodbredden, men væsentlig en D i Rhinfloden;¹⁾ engang vare de et chattisk Folk og droge under et indvortes Oprør over til disse Bopæle, for der at blive en Del af det romerske Rige. Endnu eksisterer en Udmærkelse og et Tegns paa det gamle Forbund. De haanes nemlig ikke ved Skattepaalæg, ei heller ruinerer nogen Skatteforpagter dem; fritagne for Byrder og Bidrag og kun opsparede til Brug i Kamp ere de ligesom Baaben og Bærge forbeholdte for Krige. I lignende Afhængighed staaer ogsaa Mattiakernes²⁾ Folk. Thi Romernes Storhed har udstrakt Urefrygten for dets Herredømme udover Rhin og de tidligere Grændser. Saaledes staa de efter Bopæl og Grændser paa sin egen Flodbred, i Tanke og Sind paa vor Side, forøvrigt lige Bataverne, kun at de allerede ved Jordbunden og Klimatet i det Land, som endnu er deres Hjemland, opflammes til et fyrigere Mod. Jeg vil ikke regne blandt Germaniens Folk dem, som beboe Tiendelandene,³⁾ skjønt de have nedsat sig paa den anden Side af Rhin og Donau. Løse Omstreifere blandt Gallerne og dristige ved deres Armod have besat den Jord, hvis Besiddelse var tvivlsom. Senere efterat der er draget en Grændselinie og Besætningerne rykkede frem/

betragtes de som en Udbugtning af Riget og en Pro-
vindsdæl.

¹⁾ Nu Betuwe i Holland mellem Rhinens Arme.

²⁾ I Nassau ved Wiesbaden og omkring Taunus.

³⁾ Sandsynligvis i det sydvestlige Hjørne mellem Rhin, Donau og Main, langs Neckar.

Kap. 30.

Udenfor disse begynder Chatternes¹⁾ Gebet fra den hercyniske Skov af, ikke med saa vidtudstrakte og sumpige Egne, som de øvrige Landskaber, hvori Germanien udbreder sig; thi Høiene vare ved og aftage lidt efter lidt, og den hercyniske Skov ledsager baade sin Chatter og sætter dem af (paa Sletten). Folket har mere haardsføre Legemer, senefulde Lemmer, et trodsigt Blik og større Uandslivlighed. For Germaner at være besidde de megen Estertanke og Kløgt: at stille Udvalgte i Spidsen, at lyde Befalingsmændene, at kjende Opstilling i Geledder, mærke sig Leiligheder, opsætte Angreb, inddele Dagen, forskanse sig om Natten, regne Lykken blandt det Tvivlsomme, Tapperheden blandt det Sikke og, hvad der er saare sjældent og kun forundt den romerske Krigstugt, at sætte mere Lid til Anføreren end til Hæren. Al deres Styrke ligger i Fodfolket, som de foruden Vaaben belæsse med Jernredskaber og Forraad. Andre kan man see gaa i Slag, Chatterne i Krig. Sjældne ere Streiftog og Kamp paa Lykke og Fromme. Bisselig hører det ogsaa til en Ryttermagt i Hast at vinde Seier og i Hast at vige. Hurtighed er ved Siden af Frygtsomhed, Langsomhed staaer Fasthed nærmere.

¹⁾ I de nuværende hessiske Landskaber.

Kap. 31.

Hvad der ogsaa hos andre germaniske Folk er brugeligt

men sjelden og som Følge af Enkeltmands Forvovenhed, det er hos Chatterne blevet almindelig Skik, nemlig saasnart de ere blevene vorne, at lade Haar og Skjæg vore og først efter at have fældet en Fiende at aflægge den til Tapperhed indbyede og forpligtede Ansigtsbedækning. Over Blod og Vaabenbytte afhylle de Panden og mene da først at have betalt deres Fødselsgjæld, at være Fædreland og Forældre værdige. Feige og Ukrigeriske beholde det lurvede Udseende. De Tapreste bære desuden en Jernring — dette gjælder for bestjæmmende hos Folket — ligesom en Lænke, indtil han løser sig derfra ved Drabet af en Fiende. Mangfoldige Chatter finde Behag i denne Dragt, og allerede ere de gamle og graa og bære endnu dette Mærke, udpegede baade for Fiender og Landsmænd. Begyndelsen til enhver Kamp er afhængig af dem; de danne altid den forreste Slagrække, et paafaldende Syn; thi ikke engang i Fred antage de et mildere og tammere Udseende. Ingen har Hus eller Hjem eller Omsorg for Noget; eftersom de komme til Nogen, blive de underholdte, ødsle med Andres, foragtede sit Eget, indtil den afkræftede Alderdom gjør dem udygtige til en saa haardsfør Tapperhed.

Kap. 32.

Nærmest Chatterne bo Ufipierne og Tencetererne¹⁾ ved Rhinen, som nu allerede har et sikkert Flodleie og er stor nok til at danne en Grændse. Tencetererne udmærke sig foruden den sædvanlige Krigshæder ved Færdighed i Ridekunst, og ikke er hos Chatterne Fodfolkets Nos større end hos Tencetererne Rytteriets. Saa have Forfædrene indrettet det, og Efterkommerne gjøre det efter. Dette er Børnenes Lege, dette de unge Mænds Væddestrid, og dermed fortsætte de Gamle. Ligesom Dvende og Hus og Succes-

fionsrettigheder gaa ogsaa Heste i Arv; en Søn arver dem, ikke som de andre Ting, den ældste, men eftersom En er modig i Krig og dygtigere.

1) Paa høire Rhinbred imellem Coblenz og Wesel.

Kap. 33.

Bed Siden af Tentererne forekom forudm Bructererne; 1) nu fortælles der, at Chamaver og Angrivarier 2) ere indvandrede efterat Bructererne ere fordrevne ved en Coalition af Nabofolkene, hvad enten af Uvillie over deres Overmod eller formedelst det Tillokkende i Byttet eller et Slags Gunst af Guderne imod os; thi de nægtede os ikke engang Skuet af Slaget. Over 60,000 faldt, ikke ved Romernes Væрге og Vaaben, men hvad der er større, til Dienslyst for dem. Maatte der, saa beder jeg, vedblive og vedligeholde sig hos Folkene, om ikke Kjærlighed til os, saa dog idetmindste Had indbyrdes, efterdi under Rigets truende Skjæbne Lykken ikke længer kan skjænke noget Større end Fiendernes Usamdrægtighed!

1) Mellem Ruhr og Gens.

2) Chamaver og Angrivarier boede rimeligvis østlig for Bructererne henimod Weser.

Kap. 34.

Til Angrivarierne og Chamanerne slutte sig i Ryggen Dulgibinerne og Chasuarierne 1) og andre Folkeslag, der ikke i samme Grad ere bekjendte; paa Forsiden støde Friserne til. De kaldes Store- og Smaa-Friser efter Forholdet af deres Magt. Begge Folkeslag ere lige til Oceanet bebræmmede af Rhinen ligesom en Bord og bo desuden omkring uhyre store Søer, der ogsaa ere beseilede af romerske Flaader. Ja vi have endog undersøgt selve Havet paa

denne Kant, og Rygtet har fortalt, at man her endnu har Herkules's Søiler, hvad enten nu Herkules har været her, eller man er bleven enig om at overføre Alt, hvad der nogensteds er stort, paa hans Berømmelse. Heller ikke manglede det Drusus Germanicus paa Driftighed, men Oceanet hindrede i at anstille Undersøgelser baade om det selv og om Herkules. Senere har Ingen forsøgt det, og man har anseet det for mere fromt og gudfrygtigt at tro paa Gudernes Bedrifter end at vide Besked derom.

1) Sandsynlig imellem Weser og Ems omkring Bückeburg.

Kap. 35.

Saavidt kjende vi Germanien imod Vest. Imod Nord træder det tilbage i en stor Bøining. Og først har man strax Chaukernes¹⁾ Folk, som, omendskjønt det begynder ved Friserne og indtager en stor Del af Havkysten, strækker sig ved Siden af alle de nævnte Folkelag, indtil det bøier sig lige ned i Chatternes Land. En saa umaadelig Landstrækning have Chaukerne ikke alene inde, men de udfylde den ogsaa, et Folk, som er det mest anseede iblandt Germanerne og som foretrækker at hævde sin Storhed ved Retfærdighed. Uden Begjærlighed, uden Herskesyge, rolige og affondrede udæske de ikke til nogen Krig, herje ikke ved Rov og Plyndring. Det er et fortrinligt Bevis paa deres Tapperhed og Styrke, at de ikke ved Krænkelser opnaa deres Overlegenhed. Dog have Alle Naaben paa rede Haand, og naar Omstændighederne udkræve det, en Hær, en betydelig Styrke af Mænd og Heste; ogsaa i Fred have de den samme Unseelse.

1) I Ostfriesland, Oldenburg og Hannover, nordostlig for de tidligere nævnte Folk.

Kap. 36.

Ved Siden af Chauker og Chatter have Cheruskerne¹⁾ i lang Tid uangrebne underholdt en altfor dyb og sløvende Fred. Og dette har været mere behageligt end betryggende, fordi man ved Siden af herskesyge og mægtige Naboer med Urette vil holde sig i Ro; hvor Næveretten gjælder, ere Maadehold og Rettskaffenhed den Overlegnes Navne. Saaledes blive Cheruskerne, som engang hedte de gode og retfærdige, nu kaldte de feige og taabelige; de seirende Chatters Lykke er bleven regnet dem til Klogskab. I Cheruskerne's Fald bleve ogsaa Foserne²⁾ dragne med, et Nabo-folk; de dele nu lige deres Ulykke, medens de i deres Lykke havde været dem underkastede.

1) I den sydøstlige Del af Hannover og i Brunsvig omkring Harz.

2) Navnet gjensindes i den lille Flod Fose i Hildesheim og Brunsvig.

Kap. 37.

Den samme Udbugtning af Germanien nærmest Havet indtage Cimbrerne, nu et lidet Folk, men stort af Berømmelse. Som vide Spor af det gamle Ry existere endnu paa begge Flodbredder rummelige Leirstrækninger, efter hvis Omfang man ogsaa nu kan maale Folkets Mæsse og Arme og Troværdigheden af den saa store Udvandring. Det var i vor Bys Aar 640, at man første Gang hørte om Cimbrernes Vaaben, under C. Metellus's og Pap. Carbo's Consulat. Regne vi herfra til Keiser Trajan's andet Consulat,¹⁾ udkomme omtrent 210 Aar. Saa længe arbeides der paa Germaniens Undertvingelse! I Løbet af dette saa lange Tidrum mange Nederlag paa begge Sider. Ikke Samniterne, ikke Poenerne, ikke Spanien eller Gallien, ikke

engang Partherne have oftere givet os Paamindelser; thi Germanernes Frihed er djærvere end Urfaces's Kongemagt. Thi hvad Andet end Crasus's Fald kan Orienten forekaste os, Orienten, som blev ydmyget under en Ventidius og derved selv tabte Pacorus?²⁾ Germanerne derimod have, idet Carbo og Cassius og Scaurus Nemilius og Servilius Cæpio og endvidere Gn. Manlius³⁾ dels bleve slagne dels fangne, baade skilt Romerfolket ved 5 consulariske Hære og berøbet endog Cæsar⁴⁾ Varus og tre Legioner med ham, og ikke uden Tab har C. Marius slaaet dem i Italien, den forgudede Julius i Gallien, Drusus og Nero og Germanicus i deres eget Hjem. Senere blev C. Cæsars's⁵⁾ mægtige Trusler til Spot. Fra den Tid Ro, indtil de ved den Leilighed, som vor Tvedragt og Borgerkrigen gav,⁶⁾ stormede vore Legioners Winterkvarter og endog angrebe Gallien, og efterat de vare trængte tilbage derfra, har man i de seneste Tider mere triumferet⁷⁾ over dem end overvundet dem.

1) Aar 98 e. Chr., det Aar, hvori Germania er forfattet.

2) Crasus faldt mod Partherne i Mesopotamien A. 53 f. Chr. Aar 39 slog Antonius's Legat Ventidius, en Mand af ringe Herkomst og tvivlsom Karakter, Partherne under Pacorus, som faldt i Kampen.

3) Disse romerske Generaler kjæmpede uheldig mod Cimbrerne og Teutonerne for Marius blev Anfører mod dem. (Aar 113—105 f. Chr.)

4) d. e. August, hvis Legat Drivtilius Varus faldt med sine Legioner mod Germanerne i TeutoburgerSkoven A. 9 e. Chr.

5) d. e. Caligula. Smlgn. Aar. Kap. 13.

6) Sigter til den bataviske Opstand under Borgerkrigene efter Neros Fald.

7) Betydning til Domitians latterlige Triumf A. 83, da opkjøbte Folk bleve udstyrede med germanisk Dragt og Pynt for at forestille Fanger.

Kap. 38.

Nu staar det til at tale om Sveverne, der ikke dan-

ne en eneste Folkestamme, ligesom Ghatterne eller Tenc-
terne; thi de indtage den største Del af Germanien og ere
endnu adskilte ved særskilte Folkescærd og Navne, om de end
med et fælles Navn kaldes Svever. Et Særkjende for
Folket er det at stryge Haaret tilbage og opbinde det i en
Knude. Saaledes adskilles Sveverne fra de andre Ger-
maner, saaledes Svevernes Frie fra Trællene. Hos andre
Folkeslag sker dette (enten paa Grund af et Slægtskab
med Sveverne eller, hvad der ofte hænder, paa Grund af
Efterligning) sjelden og er indskrænket til Ungdomstiden;
hos Sveverne derimod stryge de lige til den graa Alder-
dom det strittende Haar tilbage og ofte binde de det til-
bage paa selve den nøgne Tisse. Høvdingerne bære det
endnu mere smykket. Det er deres Pyntesyge, men en
uskadelig; thi de pynte sig ikke for at elske eller elskes,
men for at opnaa et vist høit og skrækindgydende Udseende,
idet de skulle gaa i Kamp, smykkede ligesom for Fiender-
nes Dine.

Kap. 39.

Som de ældste og fornemste blandt Sveverne nævne
Semnonerne¹⁾ sig. Troen paa deres Elde bekræftes ved
en religiøs Skik. Paa en bestemt Dag møde alle Folk
af samme Blod ved Gesandtsskaber i en Lund, der er hel-
liget ved Fædrenes Indvielse og gammel Urefrygt og feire
ved en fælles Menneskeoffring en rædsom Begyndelse til
en barbarisk Ceremoni. Lunden nyder ogsaa en anden
Hylдинг. Ingen betræder den uden at være bunden med
en Lænke som underdanig og anerkjendende Guddommens
Mægt. Falder han tilfældigen, saa er det ham ikke tilladt
at reise sig og staa op; de rulle sig ud henover Jorden. Den
hele Dyrkelse peger hen paa den Tro, at derfra skriver sig

Folkets Lyhav, der opholder sig den altskyrende Gud, at alt An^{de} er underdanigt og underkastet. Semnonernes Velstand giver dem ogsaa Anseelse; de bebo 100 Distrikter, og det mægtige Samfund bevirker, at de anse sig for Svevernes Hoved.

¹⁾ Sandsynligvis imellem Elben og Oder i Pausitz og Brandenburg.

Kap. 40.

Longobarderne¹⁾ derimod gjør deres ringe Antal mærkelige. Omgivne af talrige og meget mægtige Folkefærd leve de trygge ikke gennem Underkastelse, men ved Kampe og Farer. Saa komme Reudignerne og Avionerne og Anglerne og Barinerne og Gudocerne og Svardonerne og Nuthonerne,²⁾ der dækkes af Floder eller Skove. Og ikke er der noget Mærkeligt ved de enkelte, kun at de alle sammen dyrke Nerthus, d. e. Moder Jord, og tro, at hun blander sig i Meneskens Færden og kommer kjørende til Folkene. Der er paa en D i Oceanet en hellig Lund og i denne en indviet Vogn, dækket af et Klæde. At røre ved den er alene Præsten tilladt. Han forstaar, at Gudinden er tilstede i den hellige Vogn og ledsager hende med dyb Grefrygt, idet hun trækkes af Kjør. Da er der glade Dage, festlige ere alle de Steder, som Gudinden beærer med sit Komme og Gjestebesøg. Da gaa de ikke i Krig, tage ikke Vaaben i Haand; indeluffet er ethvert Sværd; Fred og Ro er da kun kjendt, da kun elsket, indtil den samme Præst bringer Gudinden møet af Dmgang med Meneskene tilbage til den hellige Lund. Derpaa bliver Vognen og Klædet og, hvis man vil tro det, selve Gudinden aftvættet i en affides Sø. Trælle gaa tilhaande der-

ved, hvilke strax den samme Sø opsluger. Derfra en hemmelighedsfuld Rædsel og from Uvidenhed om, hvad det er, som kun de til Døden Bestemte faa se.

¹⁾ Paa venstre Elbbred i det Lüneburgske.

²⁾ Disse Folk maa søges i Mecklenburg og Lauenburg. Navnet Wariner gjenfindes i Floden Warne.

Kap. 41.

Denne Del af Sveverne strækker sig ind i de mere affidelsliggende Egne af Germanien. Nærmere os — for nu at følge Donau ligesom nys før Rhin — er Hermundurernes¹⁾ Stat, som er Rømerne trofast hengiven, og af den Grund ere de de eneste Germaner, som have Lov til Handelsfamkvem ikke blot paa Flodbredden, men langt inde og i Provinsen Rætiens anseligste Koloni.²⁾ Overalt og uden Opsyn komme de over, og medens vi lade de øvrige Folkslag kun se vore Baaden og Leire, have vi aabnet disse vore Huse og Landsteder uden deres Dnske. I Hermundurernes Land udspringer Elben,³⁾ en fordum navnkundig og velbekjendt Flod; nu hører man kun Tale om den.

¹⁾ Sandsynlig imellem Donau og Bohmerwald og omkring Main, i det nordlige Baiern.

²⁾ Augusta Bindelicorum, nu Augsburg.

³⁾ Sandsynligvis ikke Elbens Udspring, men en af dens Bifloder mod Vest.

Kap. 42.

Ved Siden af Hermundurerne bo Maristerne¹⁾ og saa Markomannerne²⁾ og Qvaderne.³⁾ Udmærket er Markomannerne Berømmelse og Styrke, og endog selve deres Hjem er vundet ved Tapperhed, idet de engang fordrev Boierne. Ei heller Maristerne og Qvaderne ere vanslæg-

tebe. Og dette udgjør saa at sige Germaniens Front, for-
saavidt den dannes ved Donau. Markomannerne og Qva-
derne beholdt lige til vor Tid Konger af deres eget Folk,
Marbods og Tuders ædle Slægt. Nu finde de sig ogsaa
i fremmede; men Kongerne have sin Magt og Betydning
af Roms Stadfæstelse. Sjelden understøttes de med vore
Baaben, oftere med Penge og ere derfor ikke mindre for-
maaende.

¹⁾ Ved Fichtelbjergene omkring Baireuth.

²⁾ I Böhmen.

³⁾ I Mähren.

Kap. 43.

Bagtil slutte Marfignerne, Gothinerne, Dserne og
Burerne¹⁾ sig i Ryggen af Markomannerne og Qvaderne.
Af disse ligne Marfigner og Burer i Sprog og Levemaade
Sveverne; med Hensyn til Gothinerne viser det galliske
Sprog, med Hensyn til Dserne det pannoniske, at de ikke
ere Germaner; ligesaa den Omstændighed, at de finde sig i
Tribut. En Del af Tributen paalægge Sarmaterne, en
Del Qvaderne dem som Fremmede. Gothinerne udgrave
endog til desto større Skam for sig Jern. Alle disse Folk
have for en ringe Del besat Slettestrækninger, men for-
øvrigt Skovliden og Bjergtoppe og en Bjergaas. Thi
Svevien deles og gennemskjæres af en uafbrudt Bjergaas,
udenfor hvilken der leve mangfoldige Folkelag, af hvilke
Lygiernes²⁾ Navn har den videste Udstrækning og er delt i
flere Statssamfund. Det vil være tilstrækkeligt at nævne
de mægtigste, Harier, Helveconer, Manimer, Elisier, Maha-
narvaler. Hos Mahanarvalerne vises en Lund med gammel
Dyrkelse. En Præst i Kvindedragt har Dpfigt dermed,
men som Guder anføre de efter romersk Dpfattelse Castor

og Pollux; det er Guddommens Betydning, deres Navn Alfer. Ingen Billeder, intet Spor af fremmed Cultus; dog tilbede de dem som Brødre, som Unglinger. Men Harierne, der overgaae de nys nævnte Folk i Styrke, se desuden frygtelige ud og understøtte den naturlige Vildhed ved Kunst og Valget af Tid. Sorte Skjolde, farvede Legemer; til Slag vælge de mørke Nætter, og ved den blotte Rædsel og Skyggen udbrede de Skrækken af en Dødningshær, idet ingen Fiende udholder det uvante og saa at sige djævelske Syn; thi Vinene ere i ethvert Slag de første, som beseires.

Hinsides Lygierne bo Gothonerne³⁾, beherskede af Konger, allerede under noget strammere Tøiler end Germanernes øvrige Folk, dog ikke med Undertrykkelse af Friheden. Saa længere frem ved Oceanet Rugierne og Lemovierne,⁴⁾ og alle disse Folkeslags Kjendetegn er runde Skjolde, korte Sværde og Lydighed mod Konger.

1) Disse fire Folkeslags Bopæle ere at søge ved Oders og Weichfels Kilder.

2) I Schlesien og det vestlige Polen.

3) Paa begge Sider af Weichsel.

4) Paa Rügen og i Pommern.

Kap. 44.

Herefter Svionernes¹⁾ Folkesamfund ude i selve Havet; foruden bevæbnet Mandskab besidde de mægtige Flaader. Skibenes Form afviger i den Henseende, at en Forstavn paa begge Ender frembyder en Forside, der altid er færdig til at lægge tilland. De betjenes ikke med Seil, heller ikke have de Aarer fæstede til Siderne i Rad; Roredskabet er løst ligesom paa enkelte Floder og til at flytte paa den ene eller anden Side, eftersom Omstændighederne kræve det.

Hos dem staaer ogsaa Rigdom i Ugt og Uere, og derfor har en Eneste Herskermagten, ikke længer med nogen Indskrænkning eller med usikker Ret til at finde Lydighed. Baaben ere ikke, som hos de øvrige Germaner, frit tilgængelige, men de ere indelukkede under en Dødsmand, som derhos er Træl, fordi Havet forebygger pludselige Overfald af Fiender og derimod Skarer af Bevæbnede i Fred lettelig ubarte til Dødsløshed. Det ligger virkelig heller ikke i Kongens Interesse at ansætte en Udelig eller en Fribaaren, ja ikke engang en Frigiven til Baabenopsynsmand.

1) Svionerne (Sviane) paa den skandinaviske Halvø, som de Gamle tænkte sig som Det.

Kap. 45.

Hinsides Svionerne er et andet Hav, seigt og næsten ubevægeligt; at Jordskiven omgives og omslutes deraf, er troligt paa Grund af den Omstændighed, at den sidste Glans af den allerede nedgaaende Sol varer ved lige til Døgningen saa klar, at den fordunkler Stjernerne. At man endvidere hører Lyden af den, naar den staaer op, og at man ser Gudeskikkelser og Straalerne om Hovedet, er Noget, som Indbildningen tilføier. Saalangt (og deri siger Rytet Sandhed) gaar kun Skabningen.

Det er saaledes nu paa det sveviske Hav¹⁾ høre Ryskrand at Vesternes²⁾ Folkeslag besyldes af Havet. Disse have Svevernes Skiffe og Dragt, men deres Sprog staaer det britanniske nærmere. De tilbede Gudernes Moder; som Sindbillede paa denne Tilbedelse bære de Wildsvinbilleder. Dette gjør ligesom Baaben og et Børn mod Alting Gudindens Dyrker tryk ogsaa iblandt Fiender. Sjelden er Brugen af Jernvaaben, hyppig af Knortekjæppe. Med

Korn og andre Markfrugter arbeide de med mere Udholdenhed, end der kunde ventes efter Germanernes sædvanlige Træghed. Men ogsaa Havet ransage de, og de ere de Eneste blandt Alle, som imellem Grundene og paa Strandbredden selv opsamle Rav, som de selv kalde Glesum (Glas). Dog om dets Natur og Maaden, hvorpaa det er fremkommet, have de som Barbarer ikke anstillet nogen Undersøgelse eller faaet nogen Kundskab. Sa længe laa det endog blandt Havets øvrige Opfyllinger, indtil vor Pragtløst gav det en Betydning. De selv have ingen Brug derfor; raat opsamles det, ubearbejdet bringes det frem, og stedsende modtage de Betalingen. Dog kan man skjønne, at det er en Træsaft (Harpix), fordi visse krybende, ja endog bevingede Dyr skinne imellem, hvilke klæbende fast ved Bædskken, naar Materien derpaa stivner, indesluttet deri. Jeg skulde derfor tro, at der, ligesom i Østens fjerne Egne, hvor Røgelse og Balsom udsvæde, saaledes ogsaa paa Vestens Der og i dets Lande findes rigere Skove og Lunde, hvis Safter, udpresede og opløste ved den nære Sols Straaler, strømme ned i det nære Hav og ved Stormenes Kraft drive op paa de ligeover liggende Kyster. Naar man prøver Ravets Natur ved at holde Ild hen til det, antændes det ligesom Tyrived og giver en kvalm og duftende Flamme; derefter bliver det seigt, og gaaer ligesom over til Beg eller Harpix.

Til Svionerne grændse Sitonernes³⁾ Stammer. Forresten lige dem adskille de sig i eet Stykke, nemlig at en Kvinde har Herskermagten; saameget vanslægte de ikke blot fra Friheden, men ogsaa fra Trældommen. Her er Sviens Grændse.

¹⁾ Østersøen.

²⁾ Navnet peger utvivlsomt paa Estherne, ved Østersøen og den finske Bugt.

³⁾ Hvor disse skulle søges, er uvisst.

Kap. 46.

Peucinerne, Veneterne og Fennernes¹⁾ Folkeslag er jeg i Tvivl om jeg skal henregne til Germanerne eller Sarmaterne, Skjønt Peucinerne, som Nogle kalde Bastarner, hvad Sprog, Dragt, Bopæl og huslig Indretning angaar, leve som Germaner. Urenlighed hører til hele Folket, og til de Fornemme desuden selv Egegylbdighed. Ved blandede Ægtefælder udfjæmmes de noget til Sarmaternes hæslige Udseende.

Veneterne have faaet Meget af Sarmaternes Sæder; thi hele den Strækning af Skove og Bjerger, som hæver sig imellem Peucinerne og Fennernes Land, gennemstreife de som Røvere. Disse henføres dog rettere iblandt Germanerne, fordi de baade have faste Boliger og bære Skjolde og sætte Pris paa Føddernes Brug og Hurtighed; alt dette er anderledes hos Sarmaterne, der leve paa Kjørren og Hesteryggen. Fennerne leve i en mærkelig Bildhed og i en gyselig Armod; de have ikke Vaaben, ikke Heste, ikke Boliger; til Føde tjene Urter, til Klædning Skind, som Leie Jorden. De forlade sig alene paa deres Pile, som de i Mangel af Jern forsynne med Benspidses. Og den samme Sagt underholder lige godt Mænd og Kvinder; thi disse følge med overalt og søge sin Andel i Byttet. Heller ikke have de smaa Børn anden Tilflugt imod de vilde Dyr og Regnveir, end at de tildækkes i en eller anden Grensletning. Hid vende de unge Mænd tilbage, dette er de Gamles Tilflugtssted. Men dette Liv agte de for lykkeligere end at stonne over Markdrift, at arbejde paa Huse, under Haab og Frygt at hysle med sin egen og Andres Belfærd. Sorgløse ligeoverfor Mennesker, ligeoverfor Guder, have de opnaaet den høist vanskelige Ting, ikke engang at trænge til

et Dnske. Hvad der nu videre fortælles er opfyldt med Fabler: at Hellusierne og Drionerne have Menneskers Uafsyn og Miner, men Dyrs Legemer og Lemmer. Dette vil jeg lade uafgjort som Noget, der staar udenfor Erfaringen.

¹⁾ Disse tre Folkeslag ere at søge i det vestlige Rusland, fra det sorte Hav til den finske Bugt. Veneternes og Fennernes Navne gjenfindes sandsynlig i Bender og Finner.

Skolefterretninger

for

Åar 18⁶⁴/₆₅.

I Skolens Lærerpersonale, Klasseinddeling og Timefordeling blandt Lærerne er i Åarets Løb ingen Forandring skeet, hvorfor der med Hensyn til disse Punkter henvises til de i forrige Åar meddelte Skolefterretninger.

1. Skolens Frekvents.

I Juni Maaned f. Å. havde Skolen 113 Disciple, af hvilke 2 dimitteredes til Universitetet og 4 udgik umiddelbart før eller efter Hovedexamen. De øvrige tilligemed 2 midlertidig udmeldte, udgjorde saaledes ved Skoleaarets Begyndelse et Antal af 109 ældre Disciple, hvortil kom 16 nyoptagne, tilsammen 125. I Januar 1865 optoges 2 Disciple, saa at det hele Antal har været 127. Udgaæede i Åarets Løb ere 8 foruden 2 midlertidig udmeldte paa Grund af Sygelighed. Antallet i Juni 1865 er saaledes 117.

De siden Juni 1864 udtraadte Disciple have været følgende:

1. Christian Klovholt
2. Ingebrigt E. L. Olsen } dimit. til Universitetet.
3. Halvor Uslaksen af 2den Latinkl. den 30te Juni 1864 for at gaa tilføs.
4. Daniel M. Olsen af samme Kl. efter Hovedexamen. Dpgav Studeringerne.
5. Christian Conradi af 1ste Latinkl. paa samme Tid for at undervises privat i Hjemmet.
6. Jonas W. Borchsenius af s. Kl. paa s. Tid med lige Bestemmelse.
7. Peter W. Pedersen af 1ste Realkl. i Decbr. 1864 for at gaa tilføs.
8. Wilhelm Rojahn af 3die Fælleskl. paa s. Tid med samme Bestemmelse.
9. Anders P. Limie af s. Klasse paa s. Tid.
10. Wilhelm Larsen af 1ste Latinkl. i Febr. 1865. Dpgav Studeringerne.
11. Gustav Wessel af 2den Latinkl. den 31te Marts 1865 paa Grund af Faderens Bortflyttelse.
12. Adolf Fr. Flood af 1ste Realkl. paa s. Tid for at gaa tilføs.
13. Carl Henrik Hansen af s. Kl. paa s. Tid med lige Bestemmelse.
14. Jens Lufte af 3die Fælleskl. s. Tid.

Midlertidig udmeldte paa Grund af Sygelighed ere Hagbarth Andersen af 3die og Anton Pedersen af 1ste Fællesklasse.

De nyoptagne Disciple vare:

3 August 1864.

1. Axel Hein i 2den Latinkl.
2. Halvor U. Klever i 1ste Latinkl.

3. Ewen Jørgen Sørensen ligesaa.
 4. Haldan Thoresen ligesaa.
 5. Anders Johnsen
 6. Peter Elias Bruun } i 2den Fællesklasse.
 7. Gustav Im. Ditleffen.
 8. Anders B. Holter.
 9. Joh. Bernhard Amundsen.
 10. Karl Emil Hagstrøm.
 11. Albert Martinius Hansen.
 12. Karl Laurits Larsen.
 13. Anton Pedersen.
 14. Frederik K. Rode.
 15. Baltazar M. Rode.
 16. Albert Sev. Smeby.
- } i 1ste Fællesklasse.

I Januar 1865 optoges:

17. Bendir C. Blom, tidligere Discipel af Skolen, i 3die Latinfl. Han havde i Juni 1864 bestaaet Optagelses-Examen i Søkadetinstytutet, men efter Prøvetogt befandtø han paa Grund af Kortsynethed uskikket til at blive Kadet.
18. Jacob Jacobsen i 1ste Fællesfl.

De 117 Disciple, Skolen har i Juni 1865, ere paa følgende Maade fordelte i Klasserne.

3die Latinklasse.

- (a). 1. Anton Boyson. 2. Johan E. Schweigaard. 3. Karl M. Erichsen. 4. D. Thorvald Lie. 5. Oskar Carløen. 6. Nikolai Ely. (b). 7. Jakob P. Aafoss. 8. Karl G. Flood. 9. Lars A. Rørholt. 10. Johan M. Dyring. 11. A. Gunnerius Knudsen.

12. Alfred Petersen. 13. Bernt G. S. Torstenson.
14. J. Frederik Munthe. 15. Frederik M. Hoff. 16.
Bendir G. Blom.

2den Latinklasse.

(a). 1. Johan Arctander. 2. Axel E. Ludvigsen.
3. Oskar Backa. 4. Thorvald Hanssen. 5. Anton Lie.
6. Axel Hein. 7. Holm H. Munthe. (b). 8. Jens
M. E. Bauvert. 9. Wilhelm Münster. 10. Sofus
Christian Schweigaard. 11. Ludvig Hoff. 12. Brede
H. M. Thorbjørnsen. 13. Finn E. Resch. 14. Joachim
Stockfleth. 15. Gustav Hansen. 16. Edvard G.
Knuken.

1ste Latin- og Realklasse a.

(øv. Ufd.)

Studerende. 1. Hans Evensen. 2. Karl M. Tor-
stenson. 3. Hans G. Kanesen. 4. Iver Holter.
5. Jakob A. Hansen. 6. Hans E. Hoff. 7. Jens S.
F. Schaanning. 8. Kaspar Holm. 9. Høther Thyge-
sen. 10. Reinert Svendsen. 11. Otto Børresen. 12.
Henrik Biborg. 13. Niels M. Halvorsen (syg).

Realister. 1. Anders Arctander. 2. Johan Anton
Hansen. 3. Wilhelm Boyson.

1ste Latin- og Realklasse b.

(ned. Ufd.)

Studerende. 1. Bent W. Boyson. 2. Halvor A.
Klever. 3. Christian Taraldsen. 4. Hans Smith.
5. Birger Grøndahl. 6. Samuel Dahl. 7. August
Melgaard. 8. Hans Rojahn. 9. Christian E. Paus.
10. Ewen J. Sørensen. 11. Nils G. Høier. 12.
Halfdan Thoresen.

Realister. 1. Dve G. Arctander. 2. Jonas Johnsen. 3. Bertrand Falkenberg.

3die Fællesklasse.

1. Andreas Sørbøe. 2. Andreas Johnsen. 3. Randinus Undersfen. 4. Magnus Johnsen. 5. Hans N. Hauge. 6. Christian Thomesen. 7. Peder Rasmussen. 8. Kjeld Flood. 9. Agath Tebsen. 10. Karl Knudsen. 11. Martin Olsen. 12. Sofus Isaksen.

2den Fællesklasse.

1. Anders Johnsen. 2. Wiggo Nerdrum. 3. Emanuel Boyson. 4. Christofer Grøndahl. 5. Peder A. Ludvigsen. 6. Wilhelm Bollmann. 7. Christian Sand. 8. Isak Olsen. 9. Peter Bruun. 10. Hans Bollmann. 11. Jens Mathiesen. 12. Christen Eriksen. 13. Peder Falkenberg. 14. Tørgen Ludvigsen. 15. Ludvig Ludvigsen. 16. Hakon Schøjen. 17. Tørgen Tørgensen. 18. Edgar Rojahn.

1ste Fællesklasse.

(a). 1. Julius Rasmussen. 2. Gustav Ditlefsen. 3. Anders Holter. 4. Gustav Schaanning. 5. August Amundsen. 6. Peder S. Ludvigsen. 7. Julius Tufte. 8. Herman Hoell. 9. Johan Ludvigsen. 10. Thulstrup Undersfen. 11. Arthur Rojahn. 12. Christian Blom. 13. Arnold Tebsen. 14. Karl Tebsen. 15. Bendix Plesner.

(b). 16. Albert Hansen. 17. Karl Hagstrøm. 18. Karl Larsen. 19. Wilhelm Theiste. 20. Jakob Jakobsen. 21. Baltazar Rode. 22. Bernhard Amundsen. 23. Frederik Rode. 24. Albert Smeby.

2. Det i Skoleaaret gjennemgaaede Pensum.

Første Fællesklasse.

(Klasselærer cand. theol. Nielsen)

Modersmaalet. Til Indenablæsning er benyttet Hansens Godmand, der af begge Afdelinger er helt gennemgaaet. Ufd. a har læst og gennemgaaet ved Analyse Boyesens Grammatik §§ 1—46 med Undtagelse af §§ 17 og 18 samt de fleste Anmærkninger, har lært udenad af Korens Digtsamling fra S. 34 ud med Undtagelse af 5 Digte, og er øvet i Rettskrivning 1 a 2 Timer ugentlig. Ufd. b har lært udenad af Digtsamlingen til S. 31 og har havt Afskrivning efter Bog og Staveøvelser 3 Timer ugentlig.

Religion. Ufd. a. Katechismens 3 første Parter og hele Herslebs lille Bibelhistorie. Ufd. b. Samme Bibelhistorie til S. 49.

Historie. Ufd. a. Nissens Verdenshistorie S. 47—123 (Alexander den Store — Karl den Store) med Undtagelse af Stykket 52. Ufd. b. Samme Historie til S. 44 (Sokrates).

Geografi. Ufd. a. Platous Jordbeskrivelse fra Asia ud, desuden af Platous Udtog S. 26—79 (Europa—Frankrig). Ufd. b. Af Jordbeskrivelsen S. 14—52 (Samtlige europæiske Lande).

Regning. De 4 Regningsarter i hele Tal, for Ufd. a i ubenævnte og benævnte Tal; for Ufd. b kun i ubenævnte.

Skriveøvelser (Lieutenant Stub) ere anstillede væsentlig efter Læreren's Forskrift.

Anden Fællesklasse.

(Klasselærer cand. theol. Andersen).

Modersmaalet. 1 Time ugentlig er anvendt til Indenadlæsning (Jensens Læsebog), 2 Timer til Grammatik og Analyse; Boyesens Sproglære gennemgaaet og repeteret til Ordstillingen (S. 35), 2 Timer ere anvendte til Rettskrivning og i sidste Halvaar 1 Gang maanedlig skrevet en Stil.

Tydt. Hallagers Læsebog til S. 171; det Bæsentligste af Løfkes Formlære.

Religion. Pontoppidans Forklaring til 3die Artikel; Herslebs lille Bibelhistorie repeteret; enkelte Psalmer lærte udenad.

Historie. Nisfen fra Middelalderen til Religionskrige i Frankrig (S. 104—230).

Geografi. Platous Udtog fra Frankrig til Afrika (S. 76—150) læst og repeteret.

Naturhistorie (Arctander). Berlins Naturlære til S. 205 gennemlæst.

Regning. De 4 Regningsarter i benævnte hele Tal, for en Del ogsaa i Brøk.

Skrivning og Tegning (Stub) efter Forrifter og Fortegninger.

Tredie Fællesklasse.

Modersmaalet (Hansen). Boyesens Grammatik læst helt ud og repeteret. Dvølsler i Læsning, Analyse, Rettskrivning og lette Stile.

Tydt (Hansen). Løfkes Formlære og Hallagers Læsebog helt gennemgaaede.

Religion (Hansen). Pontoppidans Forklaring fra Begyndelsen til 4de Part; Herslebs Bibelhistorie repeteret. Nogle Psalmer lærte.

Historie (Synge). Nissen fra Middelalderen til den franske Revolution, hvoraf er læst som nyt fra § 98 (Richelieu).

Geografi (Synge). Hele Platous Udtog (15de Udg.), hvoraf nyt fra Afrika til Enden.

Naturhistorie (Arctander). Berlins Naturlære fra S. 205 ud til S. 443 gjennemlæst.

Regning (Nielsen). Enkelt og sammensat Reguladetri; Rentens- og Selskabsregning. 1 Time ugentlig Hovedregning.

Skrivning og Tegning (Stub) som anden Fællesklasse.

Første Latin- og Realklasse b.

Modersmaalet (Hansen). Boyesens Grammatik; til Læsning og Analyse Tensens Læsebog, hvoraf flere Digte lærte udenad. Hver Uge Stile udarbejdede og gennemgaaede.

Tydske (Synge). Hjorts Læsebog S. 1—71; Løffes Formlære repeteret.

Religion (Hansen). Pontoppidans Forklaring, de 3 første Parter; af Herslebs større Bibelhistorie læst og tildeels repeteret det nye Testamente.

Historie (Synge). Lassens Lærebog til § 58 (Roms Historie).

Geografi (Synge). Geelmundens Lærebog, Europa og Norge.

Mathematik (Arenh). Holmboes Arithmetik til Læren om Tallenes Egenskaber. Brochs Geometri, 1ste Bog.

Skrivning (Stub) efter For skrifter.

Af Latinerne er særskilt læst:

Latin (Holfeldt). Madvig's Formlære samt Schmidts Læsebog til 3die Afsnit XXXI.

Af Realisterne særskilt:

Engelsk (Arctander). Væren om Former og Udtale gennemgaaet; af Arctanders Læsebog er læst de prosaiske Stykker, hvoraf omtrent 20 Fabler lærte udenad.

Naturhistorie (Arctander). Af Lütken (2den Udg.) Fuglene (S. 128—193), Leddyrene (S. 317—374). Vejledning i botanisk Analyse efter Dahls botaniske Lommebog.

Regning (Arenth). Dveller med Decimalbrøk, enkelte og sammensatte Proportioner, Rjedereglen m. m.

Tegning (Stub) efter Fortegninger.

Første Latin- og Realklasse a.

Modersmaalet (Hansen). Dveller i Analyse og skriftlige Udarbejdelser, forfattede dels i Hjemmet, dels paa Skolen. Jensen's Læsebog.

Tydske (Stoltenberg). Hjort's Læsebog S. 92—104; 107—122; 134—146; 164—173 Repeteret Løffes Formlære. Ugentlig en Stil.

Fransk (Stoltenberg). Borrings Grammatik, Formlæren; Sammes Læsebog til S. 46.

Religion (Hansen). Pontoppidans Forklaring og Herslebs større Bibelhistorie helt gennemgaaede. Nogle Psalmer lærte.

Historie (Holfeldt). Læssen fra 5te Afsnit i den gamle Historie til 2det Afsnit i Middelalderens.

Geografi (Fynge). Af Geelmundens Lærebog Norge, Sverige, Danmark, Storbritannien.

Mathematikk (Arenk). Holmboes Arithmetik til Potenser og Rødder. Brochs Geometri, de tre første Bøger.

Særskilt læst af Latinerne:

Latin (Rektor). Af Cornelius Nepos de 14 første Feltherrer, af Fædrus 1ste, 4de, 5te Bog. Madvig's Formlære fuldstændig gennemgaaet og repeteret, af Syntaxen Casuslæren. Stileøvelser, mundtlige og skriftlige, 2 Gange ugentlig.

Af Realisterne:

Engelsk (Arctander). Wittrups Læsebog for Yngre, 3die Udg. S. 39—50; 65—98. I første Halvaar læste de ældre, nu udtraadte Disciple tillige noget Mere i samme Læsebogs 2den Udg. Grammatikk og Læren om Udtalen indøvedes og nogle mindre Læsestykker lærtes udenad.

Naturhistorie	} Som Ufd. b.
Regning	
Tegning	

Anden Latinklasse.

Modersmaalet (Rektor). Af Lassens Læsebog er gennemgaaet et Udvalg af prosaiske og poetiske Stykker og af de sidste endel lærte udenad. Af skriftlige Arbejder i Almindelighed 2 maanedlig.

Latin (Stoltenberg). Af Cæsars galliske Krig 2den, 3die og 4de Bog; Callusts Jugurtha; Terent's Andria. Af Madvig's Syntax 1ste og 2det Affnit. Skriftlige og mundtlige Stileøvelser ugentlig.

Græsk (Ufd. a Synge). Xenofons Anabasis 1ste Bog til Kap. 8 incl.; Iliadens 1ste og 3die Bog. Formlæren efter Curtius repeteret til Kap. 13. (Ufd. b. Holfeldt). Schenkls Elementarvog S. 67—84. S. 3—49 extemporeret. Curtius Formlære til § 328.

Tydske (Holfeldt). Hjorths Læsebog S. 173—253. Løffes Formlære fra § 136 til Enden samt Kjønreglerne repeterede. Mundtlige Stileøvelser en Del af hver Time.

Fransk (Stoltenberg). Borrings études liter. S. 10—20; 46—84; 98—126. Sammes Grammatik.

Religion (Holfeldt). Pontoppidans Forklaring; Matthæi Evangelium gennemgaaet og forklaret; Herzslebs Bibelhistorie fra Beg. til 6te Periode i det gl. Testamente samt Apostlernes Historie.

Historie (Arctander). Lassen S. 244—463 for ned. Afd.; S. 463—761 for øv. Afd.

Geografi (Andersen). Geelmundens Lærebog fra Schweiz til Afrika.

Mathematisk (Arenth). Afd. a. Holmboes Arithmetik til Logarithmer gennemgaaet og repeteret; Brochs Geometri til Polygoners Beregning ligesaa. Afd. b. Af Arithmetikken Læren om Potenser og Rødder til og med Roduddragning; i Geometrien Afnittet om Cirklen og rette Liniers Forhold.

Engelsk (valgfrit Fag i øv. Afd.; Arctander). Læren om Udtale og Former efter Dictat; Arctanders Læsebog S. 1—21; Wittrup's større S. 1—8. 3 Sider lærte udenad.

Unden Realklasse har heller ikke i dette Skoleaar været i Virksomhed.

Tredie Latinklasse.

Modermaalet (Rektor). 2 hjemmefrevne Udarbejdelser ere gennemgaaede maanedlig. Af Borgens Beileddning er læst Læren om Troper og Figurer; af Lassens Læsebog er omtr. Halvparten af de svenske Læsestykker i Prosa og Poesi gennemgaaet.

Latin (Rektor). Virgils Æneides 2den Bog; af Horats's Oder I, 15—38; Tacitus's Germania; Ciceros

Breve efter Süpfles Udvalg, S. 188—232. Af Madvigs Grammatik, Boyesens Antikviteter og Kvosens Mythologi ere større Partier gennemgaaede. Af skriftlige Arbejder er 3 Oversættelser og 1 Stil maanedlig skrevne hjemme og gennemgaaede paa Skolen, ligesom til Extemporal læsning er anvendt $\frac{1}{2}$ Time ugentlig. (Stoltenberg) Livius 21de og 22de Bog; 1 Time ugentlig Extemporalstil.

Desuden ere de Forfattere, som af Dimittenderne opgives til ex. art., repeterede.

Græsk (Synge). Iliadens 3die, 4de, 5te, 7de Bog; Herodots Klio 1—50. Af Curtius's Grammatik Kap. 19—26 og desuden repeteret hele Formlæren undtagen Kap. 13. Endvidere Repetition med Dimittenderne af deres Pensum.

Tydsk (Holfeldt). Autenrieths Læsebog; mundtlige Stileøvelser.

Franst (Stoltenberg). Borrings etudes lit. S. 261—379 og 450—470. Ingerslevs Grammatik benyttet.

Religion (Holfeldt). Johannes's Evangelium i Grundsproget, Nissens Kirkehistorie, og det nye Testaments Historie efter Herslebs Bibelhistorie.

Historie (Arctander). Læsen repeteret fra Begyndelsen til S. 651 (Spanskt Successionskrig).

Geografi (Andersen). Seelmundens Læsebog fra Norge til Asien.

Mathematisk (Arenth). Hele Holmboes Arithmetik gennemgaaet og repeteret. Eigens Brochs Geometri.

Engelsk (Arctander; valgfrit). Wittrups større Læsebog S. 23—35; 45—50; 197—220; i Arctanders Læsebog de poetiske Stykker. Desuden cursorisk Læsning. Syntax; Homonymer.

3. Gramina.

Bed Hovedexamen i Juli 1864 bleve givne 110 Hovedkarakterer; 3 Disciple erholdt ikke Hovedkarakter. Udfaldet var følgende:

	Udm. g.	Meget g.	Godt.	Teml. g.	Frav.	Tilsf.
3 Latinfl.	4	23	19	1	2	49
3 Realkfl.	"	4	1	"	1	6
3 Fællesfl.	5	23	29	1	"	58
	9	50	49	2	3	113

Bed Halvaarsexamen i 1864, afholdt fra 9de Decbr. til 21de var Udfaldet:

3 Latinfl.	4	33	16	1	3	57
3 Realkfl.	"	5	4	"	1	10
3 Fællesfl.	"	18	34	"	6	58
	4	56	54	1	10	125

Udfaldet for de tvende i 1864 til Universitetet dimitterede Disciple saavel ved Skole-Examen som ved ex. art. var følgende.

P. C. Kloerholdt erholdt ved Skoleexamen Hovedkarakteren Udmærket godt (18), og i de specielle Fag Meget godt for Norsk, Latinsk Oversættelse, Latin, Engelsk, Historie og Arithmetik, men Udmærket godt for Græsk, Tydsk, Fransk, Religion, Geografi og Geometri. Ved ex. art. erholdt han til Hovedkarakter Laudabilis (28), og i de specielle Fag Godt for Norsk, Latinsk Oversættelse, Latin og Historie, Meget godt for Græsk, Fransk, Engelsk, Religion og Geografi, Udmærket godt for Tydsk og Geometri samt Teml. godt for Arithmetik.

J. C. L. Olsen fik ved Skoleexamen Hovedkarakteren Godt (30), og af specielle Karakterer Godt for Norsk, La-

tinsk Oversættelse, Latin, Græsk, Historie og Geografi, Meget godt for Tydsk, Fransk, Religion og Geometri samt Tæml. godt for Arithmetik. Ved ex. art. fik han til Hovedkarakter Haud illaudabilis (33) og i specielle Fag Godt for Norsk, Fransk, Geografi og Geometri, Meget godt for Latin, Tydsk, Religion og Historie, Tæml. godt for Latinsk Oversættelse og Græsk, samt Maadelig for Arithmetik.

4. Bibliothekets Tilvæxt i 1864.

1. Histoire d' Herodote par P. H. Larcher. A Paris 9 tomes.
2. T. Livii historiarum libri qui supersunt ex recensione I. N. Madvigii. Vol. III pars 1. Havniæ 1863.
3. Vergils Gedichte von Th. Ladewig. 3te Auflage. Berlin 1860--62.
4. Die Gedichte des Virgilius Maro von Ph. Wagner. Leipzig 1849.
5. Horatius Flaccus' Gedichte von J. S. Strodtmann. 2te Aufl. Leipzig 1860.
6. Julii Cæsaris commentarii de bello Gallico et de bello civili, erklärt von Fr. Kraner. Leipzig 1862.
7. Julii Cæsaris commentarii de bello Gallico et de bello civili, herausgegeben von Alb. Doberenz. Leipzig 1863.
8. Taciti Germania illustr. Fr. Kritzius. Ed. alt. Bero: lini 1864.
9. Tacitus's Germania, ins Deutsche übertragen von E. D. H. Müller. Jæmer 1862.
10. Ausgewählte Fabeln des Phædrus, erkl. von F. E. Raschig. Leipzig 1853.
11. Cornelius Nepos von J. Siebelis, 4te Aufl. Leipz. 1862.

12. Cornelius Nepos von K. Nipperdey, 4te Aufl. Leipz. 1864.
13. C. Berg, græsk-dansk Ordbog. 10de Hefte som Rest. Kjøbenhavn 1864.
14. Griechische Geschichte von E. Curtius. 2ter Bd. Berl. 1861.
15. Tidsskrift for Filologi og Pædagogik, 4de Aargang. Kjøb. 1863.
16. Zeitschrift für Gymnasialwesen f. 1864. Berlin.
17. J. Friisner, Ordbog over det gamle norske Sprog. Hft. 4 og 5. Chr.
18. Norsk Grammatik af J. Aasen. Chr. 1864.
19. De tre nordiske Rigers Historie 1497—1536 af E. F. Allen. 1ste Bd. Kjøb. 1864.
20. De danske Mindeesmærker af P. G. Thomsen. 1ste Afd. Kjøb. 1864.
21. Otto v. Gerlach's Forklaring over den hellige Skrift. Oversat. Det gamle Testamente i 3 Bd., det nye Testamente i 2 Bd. Chr. 1858—1864.
22. Skildringer af Reformationens Historie af B. ter Haar. Overs. Kjøb. 1864. 2 Hefter.
23. Den norske Zulumsion af H. E. Sommerfelt. 1ste Del. Chr. 1864.
24. Læsebog for Folkeskolen og Folkehjemmet. 3 Bind. Chr. 1863.
25. Ewald og de norske Digtere af J. S. Welhaven. Chr. 1862.
26. Lærebog i Fysik af H. Christie. 2den Del. Chr. 1864.
27. Havets fysiske Geografi og Meteorologi efter Maury af H. J. Müller. Hft. 1 og 2. Chr. 1864.

28. Fuglernes Naturhistorie med Text og colorerede Afbildninger. Hft. 4 og 5. Odense 1863.
29. Fr. Berge, Schmetterlingsbuch, 3te Aufl. Stuttg. 1863.
30. Almenfattelige Naturfildringer udg. af C. F. Lütken. Kjøb. 1863. 2 Bind.
31. En Bog af N. Meidell. Chr. 1864.
32. Dansk Maanedsskrift udg. af M. G. Steenstrup. 1863, 2det Bds. Hft. 4—6. 1864 1ste Bd. og 2det Bds. Hft. 1—5. Kjøb.
33. Nordisk Conversationslexikon. Hft. 65 som Rest. Kjøb. 1863.
34. Norske Universitets- og Skoleannaler, udg. af Universitetets Secretair. Tredie Række IV, 4 og V, 1—3. Chr. 1864.
35. Nyt Magazin for Naturvidenskaberne, udg. af den fysioGRAFISKE Forening i Chr. ved M. Sars og Th. Kierulf. 13de Bd. Chr. 1864.
36. Norske Rigsregistranter, udg. efter offentlig Foranstaltning ved D. G. Lundh. II, 2 og III, 1. Chr. 1863.
37. Norske Magazin, udg. af N. Nicolaisen. II, 1. Chr. 1863.
38. Pavelige Nuntiers Regnskabs- og Dagbøger under Tiendeopkrævningen i Norden 1282—1334. Udg. efter off. Foranstaltning ved P. A. Munch. Chr. 1864.
39. Karsberetning fra det kgl. Geheimearchiv III, 2 og 3. Kjøb. 1862 og 1863.
40. Om Bygningsmaaden af Oldtidens Tættestuer af Kong Frederik VII. Kjøb. 1862.
41. Dannevirke og Omegn af C. Lorenzen. Haderslev 1863.

42. Scandinaviens Svampar af J. B. Smith. Med en färgtryckt Manche. Stockh. 1863.
- 43—63. Programmer fra 28 danske og 3 flæsbvigske Skoler i 1863.
- 64—81. Dito fra 18 danske Skoler i 1864.
- 82—111. Dito fra 30 svenske Skoler til Aarsøramina i 1863.
- 112—141. Dito fra samme i 1864.
- 142—143. Dito fra Latinskolen i Reykiavik i Aarene 1861—62 og 1862—63.
144. Dito fra Kjøbenhavn's Universitet til Festen paa Kongens Fødselsdag den 6te Oktbr. 1862.
- 145—146. Fortegnelser over de i Danmark i Aarene 1863 og 1864 tilkomne nye Studenter.
147. Fortegnelse over Gaver til Universitetet i Christiania i 2det Halvaar 1862.
148. Universitetets Budget for 1863—1866.
149. Katalog over Universitetets og dets videnskabelige Samlingers separate Bibliotheker. Chr. 1864.
150. Fortegnelse over Universitetsbibliothekets Tilvæxt i Aaret 1861. Chr. 1864.
151. Om de geologiske Forhold paa Kyststrækningen af Nordre Bergenhus Amt af M. Trøgens og Th. Hjortdahl. (Universitetsprogram). Chr. 1864.
152. Om Snebræen Folgeform af S. A. Sere. (Univ. Progr.) Chr. 1864.
153. Videnskabs-Selskabets Forhandlinger i Aaret 1863. Chr. 1864.
- 154—160. Indbydelsesstifter til den offentlige Examen i

1864 fra de lærde Skoler i Arendal, Christiania, Frederikshald, Laurvik, Molde, Skien og Stavanger.

Ann. Nr. 1—33 anskaffede for Skolens Regning, Nr. 34—146 sendte fra Kirkedepartementet, Nr. 147—152 fra Universitetssecretairen, Nr. 153 fra Forlæggeren paa Selskabets Vegne, Nr. 154—160 fra vedkommende Skoler.

5. Understøttelse for trængende Disciple.

Stipendiefondets aarlige Renter, nu 100 Spd., ere i Overensstemmelse med den i Fundatsen for samme ved høieste Resolution af 9de Juli 1862 foretagne Forandring uddelte i 4 Portioner, to paa 30 og to paa 20 Spdlr. Ved Udløbet af Aar 1864 havde 3 af Stipendiaterne indestaaende i Dplagspenge tilsammen 166 Spd. 78 ø.

Fri Undervisning har i Skoleaaret været tilstaaet 12 Disciple, hvilket Antal var 1 større end i de nærmest foregaaende Aar. De vare samtlige studerende.

Sparebankens aarlige Gave til trængende og værdige ikke-studerende Disciple, 100 Spd., har af Forstanderskabet været uddelt til 15 Disciple, af hvilke 5 derved erholdt fuldkommen fri Undervisning.

6. Uddrag af Regnskaberne for 1864.

For den egentlige Skolekasse.

Indtægt.

	Spd.	ø.
1. Beholdning fra f. A.	103	113.
2. Skolepenge med Lys- og Brændecon- tingent samt Indskrivningspenge . . .	2046	69.

	Spd.	§.
3. Tilskud af Statskassen til budgetmæssige Udgifter	1380	„
4. Af samme til ordinære Gagetillæg . .	1706	4.
5. Af samme til midlertidige Gagetillæg .	335	110.
6. Kommunens Tilskud	700	„
7. Testimonier og Kjendelser	24	„
	<hr/>	
	6296	56.

Anm. Skolepengene (Post 2) vare i Budgetterminen opførte med 1650 Spd. aarlig; de udgjorde i Marts 1863 1989 Spd. 36 §. Til ordinære Tilskud (Post 3) var for Budgetterminen af Storktinget aarlig bevilget 1568 Spd.

Udgift.

1. Lønninger:	Spd.	§.
Faste Lærergager	3554	„
Ordinære Gagetillæg	1689	94.
Midlertidige dito	335	71.
Regnskabsførers Procenter	103	33.
Pedellen	96	„
2. Bibliotheket	40	„
3. Gymnastik- og Sangundervisning . .	81	48.
4. Lys og Brænde	108	110.
5. Inventariesager	6	64.
6. Forskjelligt	113	93.
7. Forskud fra f. U. ført til endelig Udgift	16	69.

	Spd.	ß.
8. Beholdning	150	74.
	<hr/>	
	6296	56.

Stipendiefondens Capital var, som tidligere, 2000 Spd., der var udsat i faste Eiendomme. Bibliotheket havde en Beholdning fra tidligere Tid, der udgjorde 53 Spd. 27 ß. Ligeledes indstod paa Kontoen „Til de nyeste Samlinger“ en Beholdning af 54 Spd. 6 ß.

Til indeværende Aars Ex. art. ere anmeldte:

1. Anton Boyson, Søn af Forvalter og Sparebankkasserer Jacob Boyson, født i Skien den 22de August 1847, optagen i Skolens 1ste Fællestklasse i Januar 1856.

2. Johan Elias Schweigaard, Søn af Kjøbmand Tellef Dahll Schweigaard, født i Kragerø den 22de Mai 1846, optagen i 1ste Latinklasse i August 1860.

3. Karl Martinius Erichsen, Søn af Skipper Poul Erichsen, født i Skien den 23de November 1846, optagen i 1ste Fællestklasse i August 1854.

4. Ole Thorvald Lie, Søn af Sagsfører og Bankbogholder Ole Lie, født i Skien den 23de November 1846, optagen i 1ste Fællestklasse i August 1853.

5. Frants Dskar Carlsen, Søn af Skomager Ole Carlsen, født i Skien den 8de Oktober 1845, optagen i 2den Fællesklasse i August 1856.

6. Nicolai Ely, Søn af Sognepræst Ernst David Ely, født i Rommedals Præstegjeld den 11te Decbr. 1846, optagen i 2den Latinklasse i August 1862.

Hovedexamen i Skiens lærde og Realskole for 1865 afholdes i Overensstemmelse med vedføjede Plan fra 30te Juni til 14de Juli. Til at overvære denne Examen, saavidt Tid og Leilighed tillader det, har jeg den Ære paa Skolens Vegne at indbyde Disciplenes Forældre og Foresatte samt forøvrigt Enhver, der interesserer sig for Skolen.

H. J. Hammer.

Plan for Afholdelsen af den offentlige Hovedexamen i Skiens lærde og Realskole i Aaret 1865.

Fredag den 30te Juni.			Tirsdag den 4de Juli.			Fredag den 7de Juli.			Tirsdag den 11te Juli.		
Kl. 8.	3 Lt. } 2 - } Norsk Stil 3 F. } 2 - }	R. Hn. And.	Kl. 9.	3 Lt. a. Latin 2 - a. Religion 2 - b. Geografi 1 - a. Religion 1 - b. Geometri 3 F. Naturhistorie	R. & St. Holf. And. Hn. Az. Arct. J.	Kl. 9.	3 Lt. Fransk 2 - b. Arithmetik 1 - a. } Historie 1 R. a. } 1 Lt. b. Religion 1 F. a. Regning	St. Az. Holf. Hn. N. Arct. J. And. N.	Kl. 9.	3 Lt. a. Geometri 2 - b. Latin 1 - a. Latin 3 F. Geografi 2 - 1 Naturhistorie 1 - b. Historie	Az. St. R. J. Arct. N.
Kl. 9.	1 Lt. a. Arithmetik 1 - b. Latin	Az. Holf.	Kl. 3.	3 Lt. b. Græsk 2 - a. Geografi 2 - b. Religion 1 R. Religion 1 F. b. Bibelhistorie	J. And. Holf. Hn. N.	Kl. 3.	3 Lt. b. Historie 1 R. Geografi 2 F. 1 Historie 1 - b. Geografi	Arct. J. And. N.	Kl. 3.	3 Lt. b. Arithmetik 2 - a. Historie 1 R. a. Fransk og Tydsk 1 - b. Historie og Tydsk 2 F. 2 Geografi 1 - a. Historie	Az. Arct. St. J. And. N.
Lørdag den 1ste Juli.			Onsdag den 5te Juli.			Lørdag den 8de Juli.			Onsdag den 12te Juli.		
Kl. 8.	3 Lt. } Latinsk Oversættelse 2 - }	R. St.	Kl. 9.	3 Lt. a. Græsk 2 - a. Arithmetik 2 - b. Tydsk 1 - a. Tydsk 1 - b. Norsk 2 F. 1 Religion	J. Az. Holf. St. Hn. And.	Kl. 9.	3 Lt. a. Historie 2 - a. Norsk 2 - b. Geometri 1 - a. Geografi 3 F. Religion 2 - 2 Historie	Arct. R. Az. J. Hn. And.	Kl. 9.	3 Lt. a. Geografi 3 - b. Geometri 2 - b. Historie 1 - a. Fransk 1 - b. Geografi 3 F. Regning	And. Az. Arct. St. J. N.
Kl. 9.	1 - a. Geometri 1 - b. Tydsk 1 R. Naturhistorie 2 F. 1 Norsk	Az. J. Arct. And.	Kl. 3.	3 Lt. b. Latin 2 - a. Tydsk 1 R. Norsk 2 F. 2 Religion 1 - a. Religion	R. & St. Holf. Hn. And. N.	Kl. 5.	Sang for samtlige Klasser.	Arct.	Parti 1 i 2den Fællesklasse betegner de ulige, Parti 2 de lige Numere. Fredag d. 14de Juli Kl. 10 meddeles Examenskaraktererne og Opflytningen.		
Kl. 3.	2 Lt. b. Religion 1 - a. Latinsk Stil 1 R. Regning (skr.) 3 F. Norsk 2 - 2 Norsk 1 - b. Norsk (Læsning)	Holf. R. Az. Hn. And. N.									
Mandag den 3die Juli.			Torsdag den 6te Juli.			Mandag den 10de Juli.					
Kl. 8.	3 Lt. Norsk Stil 2 - Latinsk Stil	R. St.	Kl. 9.	3 Lt. Tydsk 2 - a. Geometri 1 R. Engelsk 3 F. Tydsk 2 - 1 Regning 1 - b. Regning	Holf. Az. Arct. Hn. And. N.	Kl. 9.	3 Lt. a. Arithmetik 2 - a. Latin 1 - b. Historie 2 F. 1 Geografi 2 - 2 Naturhistorie 1 - a. Geografi	Az. St. J. And. Arct. N.			
Kl. 9.	1 - a. Norsk 1 - b. Arithmetik 2 F. 1 Tydsk 1 - a. Norsk (Analyse)	Hn. Az. And. N.	Kl. 3.	2 Lt. a. Engelsk 1 R. Geometri 2 F. 2 Regning	Arct. Az. And.	Kl. 3.	3 Lt. b. Geografi 2 - b. Norsk.	And. R.			
Kl. 3.	3 Lt. Engelsk 2 - a. Fransk 2 - b. Græsk 1 R. Arithmetik 3 F. Historie 2 - 2 Tydsk	Arct. St. Holf. Az. J. And.									

